

בנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד

מאת

מרן רבי חיים שרגא פייבל פרנק זצוק"ל
בעל תולדות זאב, תפארת חיים ועו"ס
רב וראב"ד "ימין משה"
דומ"ץ וחבר בד"ץ ירושלים עיה"ק
מיסודו של הגר"ש סלאנט זצ"ל
יצק מים על ידי דודו מרן הגרצ"פ פרנק זצ"ל

הדפסה ראשונה : המעיין, תשרי ה'תש"ל
הדפסה שניה : גביני כרוז, שבט תשס"ד
הדפסה שלישית: ניסן תשע"ו

סדר ועימוד : י.ב. 054-233-8473

יו"ל ע"י חברת
"ועשו לי מקדש"

להשגת הקונטרס ולכל ענייני המקדש ניתן לפנות:
בירושלים: הרב יהודה אדרי - 050-417-5559
בבני ברק: יהודה ברלינסקי - 052-768-1845
בביתר: הרב גבריא אל טאובר - 053-315-6745
בעמנואל: הרב יצחק ברנד - 052-767-7454

תוכן העניינים

- ה. הסכמה לספר "קול התור".....
- א - הלמען ציון אחשה.....
- ב - לשכנו תדרשו ובאת שמה.....
- ג - "מקדש משמים" לפטור מעמסה.....
- ד - מצות המקדש בכל תקופה שהיא.....
- ה - מצוות אינן בטלות.....
- ו - בניית המזבח בלילה או ביום טוב.....
- ז - מקדש משמים, רק אם לא נבנהו.....
- ח - משיח יבנה המקדש, אם לא נבנהו.....
- ט - "ושמחנו בתקונו" - בנין יחזקאל.....
- י - משיח יבנה תבנית יחזקאל.....
- יא - "מקדש משמים" - לעתיד לבוא.....
- יב - שלשה שלבים במקדש.....
- יג - דרוש בתפילת מזבח "חדש".....
- יד - כשרות מזבח לילה ומזבח שמים.....
- טו - בנין המקדש עדיף מתלמוד תורה.....
- טז - ראיות מסדר התפילה.....
- יז - סיום בדברי נחמה.....

פניני קודש ומקדש מגדולי ישראל זצוק"ל.....

והיו עיניך רואות את מורדך

תמונת הגאון זצוק"ל

הסכמת הרב הגאון חיים שרגא פייביל פראנק לספר קול התור

לבו חזו מפעלות הספר הקדוש "קול התור" מאדוני אבי זקן זקני הגאון המקובל מוהר"ר הלל בהגאון הצדיק רבי בנימין ריבלעס משקלוב זצ"ל, המאיר באספקלריא המאירה דרכי הגאולה ומעייני הישועה שנתגלו בעולם ע"י רבו הרב הדומה למלאך ה' צבאות, רבינו הגר"א זצ"ל.

רבינו הגר"א זכה לפרוש כנפיו על כל מכמני וסתרי התורה ברוחב ובעומק, לרבות גימטריאות ורמזים וסודות נסתרים ונעלמים אשר לא שזפתם עין ולא שערום דורות רבים לפניו ולאחריו.

ובפרט בענין החשה לארץ חמדתנו, והישיבה בארץ תפארתנו, והבנין בארץ קדשנו הופיע במיוחד רוח הקדש בבית מדרשו של רבינו הגר"א.

ולנו צאצאי וניני המשפחה נמסר לנו איש מפי איש כי זקנינו הגאון המקובל רבי הלל זי"ע זכה לעמוד ימים רבים לפני רבו הגר"א זצוק"ל וקיבל ממנו סודות נעלמים בדבר ישובה של ארץ ישראל, וציוה עליו לעורר האהבה הישנה אל "מעוניה אל-הי קדם" - היא ציון וירושלים, להחזירה לקדמותה ולכוננה כימי קדם, ולהגדיל תפארתה לשכון כבוד בתוכה, דכיון שנבנית ירושלים בא דוד (מגילה יז ע"ב). ועקרי הדברים ששמע מפי הגר"א זצ"ל העלה רבי הלל על ספר "קול התור".

וחבל על הספר הקדוש הזה שלא נשלם, והרבה מהכתבים נעלמו בעוה"ר. אולם עלינו לשבח לאדון הכל שזיכה את צאצאי ונכדי הגאון בעל "קול התור", הלא הם: זקני האלוף הרב המאור הגדול מוהר"ר זלמן חיים ריבלין זצ"ל מקים עולה של תורה בירושלים ת"ת עץ חיים בשנת תקצ"ד, ודודי האלוף הרב המאור הגדול מוהר"ר יוסף (יושע) ריבלין זצ"ל מקים השכונות החדשות בירושלים החדשה שמחוץ לחומת עיר העתיקה, ובן דודם הגאון המובהק רבי יצחק צבי ריבלין זצ"ל, רבה הראשון של שכונת זכרון משה בירושלים. ששמרו על שארית הכתב יד שלא תלך לאיבוד. והגאון רבי יצחק צבי הנ"ל ערך וליקט וסידר פרקים אחדים ומסרם לבן דודו רבי שלמה זלמן בהרב יוסף (יושע) ריבלין

הנ"ל, והלה הדפיס אקסמפלרים מועטים, בערך מאה, וחילקם בין קרובי המשפחה וידידים (מטעם כמוס) ועתה אף אלו אינם בנמצא.

לבן אפריון נמטי להו למיסדי ה"וועד להפצת קול התור" אשר שמו על לבם ערכו הרב של ספר זה ונתעוררו להפיץ אורו בכל בית ישראל למען ידעו הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון בעקבות משיחא.

ובפרט לעת כזאת אשר הנחילנו השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו בחודש זיו שנת חמשת אלפים תשכ"ז את כל ארץ ישראל הקדושה ואת ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו כנאמר (זכריה ב טז). "ונחל ה' את יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד בירושלים".

ומי יתן ש"קול התור" יכנס באזני כל ישראל לדעת כי בקץ ד"בעתה" החובה מוטלת עלינו להתחיל באתערותא דלתתא שיביא לאתערותא דלעילא להביא עלינו נוח השלום העליון בבנין בית הבחירה, והיה ה' לנו לאור עולם אכי"ר.

כ"ד נפש המצפה תדיר לחסדי שמים ברחמים

ומיחל לישועת ה' במהרה בקרוב.

חיים שרגא פייבל בהגר"ז זצ"ל פראנק

לכבוד

הרב הגאון וכו' שליט"א,

בעיה"ת בני ברק ת"ו.

אחר דרישת שלומו הטוב באהבה רבה כמשפט.

בדבר בקשת כבוד תורתו שליט"א להודיעו דעתי העניה בדבר חובת הקרבת הקרבנות בזמן הזה, ובנין בית המקדש, ומה היא הסיבה אשר רבים מהגדולים מסתייגים מכל הענין ואינם נוקפים אפילו באצבע בענין כה רם ונישא כו' כו'.

הלמען ציון אחשה

הנני להשיבו, כי להכנס בכל הפרטים הנוגעים להלכה ולמעשה בדבר האפשרות להקרבת קרבנות בזמן הזה, בנין המזבח, ובית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן, מי אני ומה אני כי אכניס ראשי בין הרים גדולים עמודי העולם, והוא להט החרב המתהפכת פנים ואחור משני קצותיו אשר לשאול הגיעו. אם לצד ההיתר פן יפגעו באיסור כרת ר"ל ושחוטי חוץ וכדומה, ואם לצד האיסור - האם למען בית ה' ומקום מקדשנו ותפארתנו אשר לא זזה שכניה משם, נחשה ונשקוט ונשאיר אותה באלמנותה ועיגונה, ונעמוד מרחוק ולא נדאג להלבישה בגדי ישע מעיל צדקה, וככלה תעדה כליה, כימי עולם וכשנים קדמוניות.

השתא על עיגונא דאיתתא שגם כן היו הרבה פוסקים גדולים שהיו מיראי הוראה כאשר ידעו עונשן של עריות ומרבה ממזרים בישראל, בכל זאת רבו הפוסקים ואמרו, יהא חלקי מאלו התוקעים עצמם לדבר הלכה זו, וצדיק באמונתו יחיה.

וכמו שכתב בעל מנחת עני בסימן נ"א: אם אמנם השגות ודחיות הותרה בצבור אם יש בהם על מה שיסמוכו, אולם בענינים כאלה בעסק עגונות לא נכון לעשות כן, לגבב חומרות על פי השגות ודחיות, בזה כח דהתירא עדיף טפי. ובסימן ס"ז כתב: ומה לנו לגבב חומרות מכח אומדנות ומשמעות מתשובות קמאי ובתראי, אם נמצא לעומתם היתר מפורש מגאון מפורסם כו', וכל המחמיר יותר מזה אינו משובח עד כאן.

ואדרבה המרבה לבדוק עד מקום שידו מגעת ולחפש בנרות שכלו בחורי המפרשים ובסדקים למצוא היתר לעגונות הרי זה משובח, וכמו שכתב התשב"ץ. (חוט המשולש סימן נ"ג).

ובן אינה מן התפארת לבקש חומרות על חומרות. וכמו שכתב המהר"ם אלשקר (בסימן קי"א), "כי לא יהיה תפארתך לבקש חומרות, ואריכות דברים שלא כענין, להגדיל גוף הקונטרס, ולהגזים הגזמות עצומות, להבהיל השומעים בענין עגונות, ומדוע לא תשים אזניך כאפרכסת לדברי הראשונים והאחרונים דמשום עגונא הקילו כו', והמעגנה ומחמיר בה עליו נאמר וחמורו יגיד לו".

ועתה מה נענה אנן אבתייהו, אנו יושבי ירושלם עיר קדשנו ותפארתנו, הקרובים אל החלל, כאן נמצא וכאן היה דירתו של הקדוש ברוך הוא, מעוז השכינה, וציון היא דורש אין לה. אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר. "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה". נחבאו אל הכלים איש איש אל מלאכתו. איכא בינייהו דטרידי בגרסייהו ולא אדעתייהו, ולמדים ואין משיבים. ואיכא בינייהו שאינו מופנה, טרוד בפעליו ועסקיו. ועוד אומרים לא עת בא עת בית ה' להבנות (חגי א ב).

ואני העני משתאה לדעת האם אברח מן הארי ולא יפגשני הדוב. כי המלחמה היא פנים ואחור. כי כשם שיש לירא מלהתיר, כן צריך להיות יראים לאסור. כי המחמיר, ומונע את עצמו ואת הרבים מלקיים המצוות המוטלות עלינו, אין רוח ה' נוחה ממנו.

לשכנו תדרשו ובאת שמה

"וקול" דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי" ... הלא ציון במר תבכה וירושלם תתן קולה למה תעמוד בחוץ ו"אנכי" (אנכי ה' אלקיך) פניתי הבית ...! וכבר אמר הקדוש ברוך הוא למשה רבינו עליו השלום הרעיא מהימנא "היה לך לעזרני" (שבת פט א) מיד אמר לו ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת, בבחינת תנו עוז לאלקים (תהלים סח לה) כי התערותא דלעילא בהתערותא דלתתא תליא.

ומה גם כי מצווים אנו "לשכנו תדרשו ובאת שמה" (דברים יב ה). ואיתא בספרי שם "יכול תמתין עד שיאמר לך נביא, תלמוד לומר לשכנו תדרשו ובאת שמה דרוש ומצוא ואחר כך יאמר לך נביא".

ובתב המלבי"ם שם: למד להם שלא יגלה ה' סודו על ידי נביאיו להודיעם מקום הנבחר רק אם ישתדלו בזה וידרשו אחריו, "ואז יערה עליהם רוח ממרומים אחרי ההכנה הראויה".

וראיתי לשאר-בשרי הגאון רבי אליעזר יהודה ולדינברג שליט"א (בכרם ציון השלם, אוצר התרומות בסוף הספר במלואים עמוד 4) שכתב: כי המצוה האמורה בספרי לדרישה הוא אודות מציאת המקום הנבחר כו', ואם כן מאז שנתגלה המקום לדוד על ידי גד החוזה, לא שייך יותר מצוה זאת של דרוש ומצוא, דהרי יודעים אנו כבר את המקום המיועד בכללותו, ובאופן מעשי הרי לא יועילו לנו כל הדרישות לפי מצבנו כיום, ועד שישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי עד כאן לשונו.

ולעניות דעתי אין הדברים מובנים כלל, וכי בזה שיודעים אנו את המקום המיועד בכללותו, מתקיים המצוה של "לשכנו תדרשו ובאת שמה". הלא ההר עומד שמם ונחרב, ושועלים - ישמעאלים - הלכו בו, וטמאי מתים זב וזבה נדות ויולדות מטיילים שם, לא במקום המותר בודאי, ולא במקום האסור מספק, אלא במקום שבודאי ובודאי אסור לטמאים להכנס שם, והוא איסור כרת

ר"ל להרמב"ם דפסקינן כוותיה, וכי בזה מקיימים המצוה לשכנו תדרשו ובאת שמה, ושמירת מקדש, ומורא מקדש, הלא עיקר תכלית מצוה זו היא הקרבת קרבנות שם, כי לשם זה נתקדש ההר בקדושתו, וחורבן הבית וחורבן המזבח אחת היא, כי אין כאן לשכנו תדרשו, ואין כאן ובאת שמה. ואין ספק כי כל פעולה והכשר והכנה מצד הקדושה שהיה בא מצדנו היה מרחיק הרבה מן החושך. ונאמנים עלינו דברי הספרי וכדברי המלבי"ם "כי לא יגלה ה' סודו על ידי נביאיו להודיעם מקום הנבחר רק אם ישתדלו בזה וידרשו אחריו ואז יערה עליהם רוח ממרומים אחרי ההכנה הראויה". ואם תחפשנה ככסף וכזהב אז תמצאנה...

"מקדש משמים" לפטור מעמסה

והנה אחת מהסיבות שאין האדם מתעורר למה שהוא צריך להתעורר, הוא מפני שבטבעו של האדם הוטבעה, כי כל מה שידמה בעצמו שהוא רחוק להשיגו לא יפנה לבו אליו ולא ישים ברעיונו רשפי ההמיה עליו, לא כן כשנוטה בדעתו שהוא קרוב להשיגו אלא שיש איזה מונע, אז לא ישים מחשבתו בדבר זולתו ויחלה עליו להשיגו.

ומשום כך בנידון דידן עבודת הקרבנות אחד משלושת העמודים שהעולם עומד עליו שלדאבוננו עוורים אנו בהלכתא רבתא זו, וככל שאפשר להוריד מעליו המעמסה הזו נוח לו, לכן בחרו נימוק פשוט הפוטר אותם ומשחרר אותם מכל וכל, והוא: דברי רש"י בסוכה (מא א), ראש השנה (ל א), ותוס' שבועות (טו ב) ד"ה אין, בשם המדרש "כי הבנין שאנו מצפים לראותו בנוי ומשוכלל ירד מן השמים", ולפיכך מה לנו להשתדל ומה יועיל השתדלותינו, ואולי גם אסור להשתדל, כי מורדים אנו במלאכת שמים.

בן מסתמכים הם על דברי הרמב"ם (פרק יא מהלכות מלכים הלכה א) אם כי אין דעתו כדעת רש"י ותוס' שירד מן השמים, בכל זאת כתב: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל,

וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם. מקריבין קרבנות כו', ושם (הלכה ד) כתב עוד "שאם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו" כו' עיין שם, וכן (פרק ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יד) כתב: אלא הנביא צוה כו' חנוכת המזבח בימי "המלך המשיח" "כשיבנה בית שלישי", משום כך אין לנו להתעסק ולשלוח יד במלאכת רעהו.

מצות המקדש בכל תקופה שהיא

אבל לעומת זה ידועים הם דברי הירושלמי (פרק ה דמעשר שני הלכה ב) שאמר רבי אחא: זאת אומרת: "בית המקדש עתיד להבנות קודם בית דוד". הביאו גם התוספות יום טוב שם בזה הלשון: "כי בנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד" כדאיתא בירושלמי.

ובן הגבורת ארי (תענית טז א ד"ה אסור לשתות יין כל השנה) מקשה אמאי אסור כל השנה מטעמא שמא יבנה הבית היום כדמסיק לקמן. הא עד כאן לא פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע (פרק קמא דראש השנה דף י) אי בתשרי עתידין ליגאל או בניסן, אבל באחד משאר כל החדשים לכולי עלמא אין נגאלין, ואם כן אמאי אסורין כל השנה כו', מיהו בהא יש לומר "דבנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד", דהיינו ביאת הגואל. וכדאמרינן בירושלמי (פרק ה דמעשר שני) גבי כרם רבעי היה עולה לירשלם כו', וגרסינן עלה בירושלמי זאת אומרת שבית המקדש עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד, והשתא אפשר לומר דאין יום קבוע לבנין בית המקדש אלא כל ימות השנה ראוי לבנייתו. ובחידושי (פרק קמא דראש השנה) פירשתי דשני מיני קיצין הם זכו אחישנה כו'. אם כן לא קשה מידי. אפילו תימא דבנין הבית יהיה בבית המשיח אכתי אסורין לשתות כל השנה, שמא יהיה הקץ של אחישנה, וזה אין לו זמן, ושמא היום יבא, ואין זה מקומו, כי דברי חכמינו זכרונם לברכה שבירושלמי נאמנים עלינו, ואין אנו צריכים להאי טעמא, והרחמן יזכנו לבנין הבית ולימות המשיח. עכ"ל. - הקדים בנין הבית ואחר כך לימות המשיח.

בן אזיל בזה התוספות יום טוב לשיטתיה (בפתיחה למסכת מדות) שכתב: שצורת הבנין של יחזקאל מיועד לגאולת עולם, שתהא הכבוד חונה לעולם, ובכית שני שגרם החטא, לא יכלו למלאות כל חלקי הבנין כמו שהוא ביחזקאל כו'. "ואנחנו" כאשר נזכה לבנות "בנין העתיד" יגלה הקדוש ברוך הוא עינינו ומלאה הארץ דעה להבין את הסתום בדברי יחזקאל כו', שכן רוב ועקרי הבנין מיוסדים בתבנית ה' אשר השכיל לדוד ולא ימוט כו', עיין שם האריכות.

ובן יש להסתייע מפירוש המשניות להרמב"ם (שם ריש מסכת מדות) שכתב: והביא אחר תמיד מדות, ואין בו ענין אחר אלא ספור, שהוא זוכר מדת המקדש, "כי כשיבנה במהרה בימינו" יש לשמור ולעשות התבנית ההיא, ע"כ. ואם נאמר שאי אפשר לבנות בית המקדש אלא אחר ביאת המשיח, או לבנין שירד מן השמים, מה יתן לנו ומה יוסיף לנו מסכת זו. הלא אין לנו צורך לדעת איך לבנות, כי לא אנו יהיו הבונים, אלא משיח יהיה הבונה, או על ידי מלאכת שמים תהיה הבניה, ושם יודעים איך לבנות, אלא על כרחך שאנו נהיה הבונים בעזרת השם יתברך, ועלינו לדעת ולעשות התבנית הזאת.

ואף שהתוספות יום טוב וגבורת ארי הזכירו רק את הירושלמי במעשר שני, הנה כמו כן יש להזכיר דברי הירושלמי במגילה (פרק א הלכה יא דף טו) דקאמר: עורי צפון ובואי תימן כו', לכשיתעוררו הגלויות שהן נתונות בצפון ויבואו "ויבנו בית המקדש" שהוא נתון בדרום. ומשמע נמי שאנו יהיו הבונים ולא שירד מן השמים.

ובן יורה לשון הירושלמי פסחים (פרק ט ריש הלכה א): ניתן לבנות בית הבחירה יחיד עושה פסח שני כו'. וכך הוא בתוספתא (שם פרק ח הלכה ב) ניתן להם "לישראל לבנות" בית הבחירה יחיד עושה פסח שני. הנה אמרו ניתן להם "לישראל לבנות" ולא אמרו נבנה להם או נתגלה להם, משמע שאנו יהיו הבונים ולא שתרד מן השמים.

ובן יש להסתייע משיטת גמרא דילן דסבירא ליה נמי דבנין בית המקדש קודם לביאת המשיח. דקאמר (מגילה יז ב) בסידור ברכת שמונה עשרה, והיכן

מתרוממת קרנם, בירושלם. שנאמר: שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך. וכיון "שנבנית ירושלם בא דוד", שנאמר (הושע ג) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם, ואת דוד מלכם. וכתב רש"י בזה הלשון: אחר ישובו בני ישראל, אחר ישובו ל"בית המקדש" ובקשו הקדוש ברוך הוא ואת דוד מלכם.

הנה פירש רש"י בעצמו דמה שאמר וכיון שנבנית "ירושלם" הוא בית המקדש, ולא כפשוטו על עיר ירושלם, אלא על בית המקדש שבתוכה, הרי שגם רש"י סובר דבנין בית המקדש היא קודם למלכות בית דוד, ואחרי שיהיה לנו בית המקדש יתפללו ויבקשו על מלכות בית דוד שימלוך בירושלם (עיין מהרש"א שם).

ומשום כך נמי אמרו (מגילה י"א) דבתפלה והלל הסדר מעכב, וקאמר בגמרא (שם עמוד ב) שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות כמשפט המקראות, הרי שכך היא סדר גאולת ישראל, תחילה ולירושלם עירך - שהיא בית המקדש ואחר כך את צמח דוד שהוא מלכות בית דוד.

וחכם אחד הקשה לי מיומא (דף ה' ב) דקאמר כיצד מלבישן לעתיד לבא, לעתיד לבא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה כו', הרי שבנין בית המקדש לא תהיה קודם ביאת המשיח ותחיית המתים, שאם לא כן הרי נפקא מינה לדידן בזמן הזה עוד טרם ביאת המשיח.

ואמרת לו דלא קשה מידי, דרק לענין הלבשת אהרן ובניו, דכתוב אחד אומר, ויחגור אותו באבנט, והדר כתיב ויחגור אותם אבנט, יש לומר דקפיד קרא על לבישת אהרן ובניו שיהיה זה אחר זה, או בבת אחת, והוא גזירת הכתוב דוקא בלבישת אהרן ובניו, על זה פריך שפיר מאי דהוה הוה, ועל לעתיד לבא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה ויאמר, אבל סתם הקרבת קרבנות שפיר אפשר בזמן הזה.

ובן במדרש רבה (פרשת תולדות סוף פרשה סד) מביא עובדא הלכה למעשה שהיה בימי רבי יהושע בן חנניא, שניתן מהמלכות רשות לבנות בית המקדש, ונאספו כל עולי הגולה לבנותו, אלא שנשבתה העבודה על ידי הכותים שונאי ישראל שהלשינו וקטרגו לפני המלכות ובני ישראל נתאספו בבקעתא דבית רמון בכו ורצו למרוד במלכות, עד שהוצרך רבי יהושע בן חנניא לנחמם ולדבר על

לבס. ע"ש. הרי שעולי הגולה התחילו לבנות בית המקדש, ולא חיכו ולא המתינו על מלך המשיח, וכן לא המתינו על מקדש שירד מן השמים.

ובן מסיק כזאת במנחת חינוך (מצוה צה) וזה לשונו: "שגם היום אפשר שאם יתנו המלכיות רשות לבנות בית המקדש "מצוה לבנות", כמבואר במדרש הנזכר בימי רבי יהושע בן חנניה נתנו רשות והתחילו לבנות.

גם ידועים דברי הכפתור ופרח פרק ו (דף טו עמוד א) שהביא בזה הלשון: אחר שהענין כן הנכנס היום שאנו טמאים במקום הבית חייב כרת, והסכים בזה מהר' ברוך זכרונו לברכה, גם כי אמר אלי בירושלם כשהבאתי אליו זה הספר לעבור עליו ולהגיהו, "שרבינו חננאל דפריש זכרונו לברכה אמר לבא לירושלם והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי, ושיקריב קרבנות בזמן הזה" כו'. הובא גם בספר כפות תמרים שרבינו (נחנאל) [חננאל] בעל התוס' רצה לילך להקריב קרבנות בירושלם (ועיין שאלת יעב"ץ חלק א סימן קל"ה, ותשובת חתם סופר יורה דעה סימן רל"ו מה שכתב בזה).

מצוות אינן בטלות

הרי לפנינו מתלמוד ירושלמי, ומן התוספתא, ומתלמוד בבלי, וממדרש אגדה, וממעשה רב, דבנין בית המקדש והקרבנות אפשר ואפשר אף קודם ביאת המשיח.

ובן הדבר מוכרח מצד הדין, שהרי לדבריהם דמקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא משמים, נמצא דמצוה זו של בנין בית המקדש בטל ממנו, ולא יהיה לנו חלק בבנינו ובקיום המצוה, ואיך יתכן דבר שכזה שתבוטל מצוה מפורשת בתורה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה ח). ומנה הרמב"ם מצוה זו בין התרי"ג מצות, כמו שכתב בספר המצות (מצוה כ) "שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה, בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד, ואליו תהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה, והוא אמרו יתעלה "ועשו לי מקדש". וכן ביד החזקה (פרק א מהלכות בית הבחירה הלכה א) כתב: מצות עשה לעשות בית לה' מוכן

להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש. ובריש הלכותיו שם במנין המצות כתב: יש בכללן שש מצות, א) לבנות בית המקדש. ואם הוא ממנין המצות על כרחך שהוא נוהג לדורות. כי אם הוא תלוי בידי שמים ולא בנו מאי זה שייך למנין התרי"ג מצות.

ובסידור שיח יצחק (להגאון רבי יצחק מלצאן זכר צדיק לברכה בתפלת מוסף של יום טוב) מביא שכבר עמד על זה הגאון רבי יהושע ליב דיסקין זכר צדיק לברכה אב בית דין בריסק, וזה לשונו: ותקשה למאן דאמר אין מצות בטלות לעתיד לבא, ואפילו למאן דאמר מצות בטלות תקשה כי למה יתבטל, מכל מקום כל מה שנוכל לקיים גם אז בודאי מה טוב, ולכל הפחות הוי כאינו מצוה ועושה, ואם כן למה יתבטל לנו הך מצות עשה.

ותירין דבודאי לטובתן של ישראל ישאיר הקדוש ברוך הוא בהבנין איזה דברים קטנים לתקן, אשר בהתיקון הזאת יתכשר שיהא ראוי לעבודה, כגון חסרון דלתות, וכן מזבח שנפגם פסול, וכן במנורה אם יחסר איזה כפתור, ויתן לנו הקדוש ברוך הוא רשות לתקן הדבר, ונקרא עבור זאת על שם ישראל, כי על ידי המעשה שלנו תתכשר שיהיה ראוי לעבודה, וזה שאנו מתפללים בתפלת מוסף של רגלים, "והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו" - כי על ידי התיקון לבד תקוים המצוה של בנין בית הבחירה. עכ"ל.

ולעניות דעתי יש לפקפק על זה, דלשון בנוי "ומשוכלל" אינו סובל פירוש זה, דאם הוא משוכלל בודאי שלא יהיה בו שום פגם ושום חסרון. ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה, אמאי ישלול הקדוש ברוך הוא מאתנו מצוה יקרה וחשובה זאת.

בניית המזבח בלילה או ביום טוב

גם הגאון רבי צבי הירש קאלישר זכר צדיק לברכה (בספרו דרישת ציון מאמר קדישין אות ט דף לד עמוד ב) שהוא ראש המדברים בהיתר הקרבת קרבנות בזמן הזה, תמה

בנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד

על רש"י ותוס' שהחליטו כי אין בנין העתיד רק משמים, מדברי הירושלמי הנ"ל (המובא בתוספות יום טוב פרק ה דמעשר-שני) "דבנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד" ודברי ירושלמי מוכרח ממתניתין כו', וכיון שמוכרח ממתני' ודאי אין ש"ס שלנו חולק על ירושלמי. ולא מצא פתרון ליישב דברי רש"י ותוס'.

ובתב לתרץ קושית רש"י ותוס' בעניין אחר על פי מה שכתב לחדש דהדין דאין בנין בית המקדש בלילה הוא רק בית המקדש אבל עשיית כלים לא נתמעט מביום הקים, ומותר לעשותן אף בלילה, כי מזבח דין כלי עליו ולא דין בית, וכן כתב בערוך לנר (סוכה מא א). ובמקדש דוד (בית הבחירה סימן א).

ושם במקדש דוד הוסיף עוד ואומר: דלמאן דאמר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא (וכמו שפסק הרמב"ם בפרק ו מהלכות בית הבחירה הלכה יד-טו) ומקריבין אף על פי שאין בית, דכיון דאיכא קדושת המקום ומקריבין אף על פי שאין בית, חשיב כמו בית, וליכא חסרון בהקמה. דחשיב כמו הבית בנוי. אם כן, הכי נמי במזבח, כיון דאיכא קדושת מקומו ליכא חסרון מצד הקמת הבית, שהמזבח הוא חלק מהבית. ולענין הקמת הבית הוי כמו שיש גם מזבח, כמו דחשבינן כאילו יש היכל וקדש קדשים כיון דאיכא קדושת מקומם. ורק צריך לבנות המזבח כדי להזות עליו ולהקטיר. וזה הוי כמו עשיית שאר כלים, ויכול לעשותו אף בלילה, ואינו שייך להפסל משום הקמת הלילה. ורבי יוחנן בן זכאי סבירא ליה קדשה לעתיד לבא, לכן שפיר אמר דאיבנא בליליא, וכן מה שאמר דאיבני בחמיסר, על כרחך איירי שלא היה אפשר לבנותו מערב יום טוב, ואיתא בעירובין (קב ב) בסוגיא דקושרין נימא במקדש, דסבירא להו להני תנאי כרבי אליעזר בחדא דכל היכא שאי אפשר היה לתקן מערב שבת כגון שנפסקה בשבת דוחה שבת ואף במלאכה דאורייתא דחי, כן מזבח כשלא היה אפשר לגומר מערב שבת מותר לגומר בשבת עיין שם.

ולפי זה מה שכתב הרמב"ם (בהלכות בית הבחירה פרק א הלכה יב) שאין בונין את המקדש בלילה שנאמר: "וביום הקים את המשכן" וכן פסק שם דאין בנין בית המקדש דוחה יום טוב, הכונה הוא כשהבנין הוא בתחלתו או כשמוסיפין על העזרה שיש עליה תורת בנין המקדש שההקמה מביאה את

הקדושה, לא כן לפי מה דקיימא לן מקריבין אף על פי שאין בית אפשר לבנות את המקדש אף בלילה.

מקדש משמים, רק אם לא נבנהו

אבל יש לעורר, התוספות יום טוב וגבורת ארי שהביאו דברי הירושלמי ונאמנים עליהם דבריהם "דבנין בית המקדש תבנה על ידי בני אדם קודם מלכות בית דוד" איך עברו בשתיקה על דברי רש"י ותוס' שכתבו דבנוי ומשוכלל ירד מן השמים, ולא העירו מאומה מדברי הירושלמי ומדברי שאר מקומות הנ"ל הסותרים את דבריהם.

אם אמנם שבמדרש רבה (פרשת צו פרשה ט על הפסוק ושובבתיך וגומר מארץ צפון) כתב: מלך המשיח שנתון בצפון, יבוא ויבנה בית המקדש הנתון בדרום. והוא כדברי הרמב"ם (פרק יא מהלכות בית הבחירה הלכה א) הנזכר לעיל "שמלך המשיח יבנה בית המקדש", אין זה תימה אם המדרשים חלוקין (עיי' תוס' ביצה ב ב ד"ה דתניא) אבל רש"י ותוס' שלא מצאו מענה לבאר הסוגיא דראש השנה וסוכה, דאיבני בליליא או בחמיסר, כי אם על ידי המדרש תנחומא שהביאו דבנוי ומשוכלל יגלה מן השמים, מה נענה על הסוגיא לפי המדרשים שאינם בדעה זו.

לבן נראה לי דהקושיא מעיקרא ליתא ואין שום סתירה לדברי רש"י ותוס' מכל הנ"ל, דמנין להם להמקשים שהפירוש בדברי רש"י ותוס' שכך חייב להיות דוקא על ידי שמים ואין רשות לנו לבנותו בידי אדם, ולפי עניות דעתי נראה פשוט במה שכתבו רש"י ותוס' דבית המקדש דלעתיד בנוי ומשוכלל יגלה מן השמים אינו דין שאין לנו להתעסק בבנין בית הבחירה ולאסור עלינו בניינה ולהפקיע מאתנו חובתנו שנצטוינו במצות עשה "ועשו לי מקדש", אלא דגילתה לנו התורה והנבואה שקיימת גם אפשרות כזה שיתגלה מן השמים באם תהיה איזה רשלנות או איזה סיבה שהיא שלא נבנה אנו.

ואף שבידי בעל הסיבות ועילת העילות לסבב ולהעיר לבות בני אדם כחשק הרוחני, אבל עם כל זאת הבחירה לעולם לא תתבטל. והמגיד מראשית אחרית אשר לו ספר תולדות האדם כל המאורעות אשר תהיינה מתחילת בריאת העולם עד סוף כל הדורות, קבע זמני גאולה להופיעם בזמן שקבע הוא, ואינו קשור עם שום גורם אחר, ואפילו אם לא תהיה חס וחלילה התעוררות מאתנו, עם כל זאת אינו מן הנמנע שיופיע השראה עליונה בעתה ובזמנה להיות התעוררותא דלעילא גם מבלי שתהיה התעוררותא דלתתא.

וכשם שהקדוש ברוך הוא הופיע וברא ויצר ועשה את העולמות כולן בזמן שעלה רצונו יתברך לבוראם וליוצרם, כן בית המקדש של מעלה מוכן להתגלות בזמן שקבע הוא, אף אם מאיזה סיבה לא תהיה התעוררותא מצדנו, ואף שעל ידי זה תפקע המצוה מאתנו, זאת תהיה אשמתנו אם ברצון אם באונס ואנו אשמים בזה, אבל גילוי העליון לא תתעכב כלל וכלל. (וכשם שמשכחת לה שהאדם יולד מהול לגמרי ואין בידו לקיים מצות מילה, כן המצוה של בנין בית המקדש ישנו במציאות שתתגלה מן השמים בנוי ומשוכלל).

וזהו כונת רש"י במה שאמרו דאיבני בלילה, והקשה רש"י ותוס' הא אין בנין בית המקדש דוחה יום טוב, על זה תירצו שירד מן השמים בנוי ומשוכלל, היינו שישנה מציאות כזה שירד מן השמים באם לא תהיה הבניה מצדנו, ומכיון שישנה מציאות כזה, שפיר גזרו שיהא כל יום הנף אסור, אבל מעולם לא התכונו רש"י ותוס' בשם המדרש לומר דהמצוה נעקרה ונפקעה ממנו ושאינן עלינו שום חיוב, ואף לא רשות לבנות מעצמנו, אלא לחכות ולצפות שירד מן השמים זה בודאי לא, אלא המצוה כולה רובצת עלינו ומחוייבים אנו לעשות כל השתדלות וטצדקי לקיים מצוה רבה זו, ובפרט בנין מזבח שאינו תלוי בבנין הבית כולו, שהרי מקריבים אף על פי שאין בית, וחובה גדולה להתעסק בה ולהעביר בכח סגולתה מעלינו עול גלות ועול צרות, כמו שכתבו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה מט) מיום שחרב בית המקדש אין לך כל יום שאין קללתו מרובה מחבירו. ובתוס' (מגילה ג א ד"ה אמש) "בשביל הקרבנות שמגינים עלינו מצרינו". וכמו שאנו אומרים בנוסח התפלה (מוסף

של ראש חודש) "בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדם זכרון לכולם היו ותשועת נפשם מיד שונא"¹.

והכתוב "מקדש ה' כוננו ידיך" (שמות טו) דמינה דרשו דבנוי ומשוכלל ירד מן השמים, נראה לי דכולל ב' אפשרויות, שהרי לכאורה הדבר מפליא היאך כתב רש"י דירד מן השמים, הא זהו נגד גמרא מפורשת (כתובות ה א) דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שמים וארץ, כתיב: "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים" ואילו במעשה ידיהם של צדיקים, כתיב: "מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך", ופרש"י מקדש מעשי ידי צדיקים הוא, הרי שמקרא זה גופא דמקדש ה' כוננו ידיך איירי במעשה הצדיקים, ואיך פירש רש"י דיבוא מן השמים משום שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך.

ולדברי הגרי"ל דיסקין זצ"ל הנ"ל אתי שפיר, דתרתית איתנהו ביה, "מקדש ה'" ממש שיגלה ויבא משמים, וגם "כוננו ידיך" על ידי התיקון להכשירו שיהיה ראוי לעבודה הנעשה על ידי ישראל, ואשמעינן דאף בשביל תיקון זה לבד גדולים הם מעשי הצדיקים יותר ממעשה שמים וארץ.

ולדברנו כולל בו ב' אפשרויות א) על ידינו אם נזכה לזה ותהיה על ידי מעשי הצדיקים, ואז תהיה חשוב וגדול מעשי הצדיקים יותר ממעשה שמים וארץ. ב) אם חס וחלילה לא נזכה הרי זה תעשה בידי שמים, בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא, וב' האפשרויות רמוזות באורייתא².

1. ובעל הטורים שמות פרשת תצוה (כט יד), על הפסוק ואת בשר הפר ואת עורו ואת פרשו תשרף באש", כתב וזה לשונו: ג' - הכא, ואידך, ואת מרכבותיהם תשרף באש. ביהושע. - ואת העיר הזאת תשרף באש. גבי צדיקה... שזכות הקרבנות עמד ליהושע לנצח האומות, אבל כשבטלו הקרבנות כשצרו על ירושלים נחרבה העיר, וזהו ואת העיר הזאת תשרף באש עד כאן לשונו.

2. וכן נראה ממה שמבואר בזה הקדוש פרשת פקודי (דף רמא עמוד ב), דאינון אבנין דיסודי ציון וירושלים חס ושלום דשלטו עלייהו שאר עמין ולא אוקדו לון ולא אתוקדון, אלא כלהו אתגניזון וגניז לון קודשא בריך הוא, וכל אינון יסודי ביתא קדישא כלהו אתגניזו ולא אתאבדו מנייהו אפילו חד, וכד יהדר קודשא בריך הוא ויוקים לה לירושלם על אתריה אינון יסודי אבנין קדמאי יהדרון לאתרייהו כו'. הרי שבנין העתיד יבנה מאותן האבנין קדמאי.

וכן במדרש איכה על הפסוק טבעו בארץ שעריה, אמר: שנגנוו השערים בארץ, ולדברי רש"י ותוס' שיבוא בני ומשוכלל מן השמים. למה נגנוו בארץ ולא יזיה צורך נגנוו, וכי נגנוו שיהיו גניזתם שם לעולם מבלי

משיח יבנה המקדש, אם לא נבנהו

ונראה לי לומר כן גם בדעת הרמב"ם, דמה שכתב: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה "ובונה המקדש" כו', לא בא לקבוע הלכה שמצוה זו מופקעת מאתנו, והוא רובץ רק על מלך המשיח, כי תורה זו לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת, והמצוה של בנין המקדש, ועשיית כליו, והקרבת הקרבנות שמנאן הרמב"ם במנין התרי"ג מצות, כשם שהיו רובצים על כלל ישראל מעת מתן תורה, כן הם רובצים על כלל ישראל מעולם ועד עולם. אלא דרמזו לנו הרמב"ם בזה כחו וגבורתו של מלך המשיח שזו אחת מסגולותיו, שבאם לא נהיה אנחנו זכאים לבנותו, הרי בודאי שמלך המשיח יבנהו.

תדע שכן הוא שהרי כלל הרמב"ם בדבריו גם הענין של "מקבץ נדחי ישראל". האם גם על קיבוץ גלויות וישובה של ארץ ישראל נאמר שאין לנו רשות להתעסק בה כל זמן שמשיח לא בא, והלא תמיד בכל הדורות עמלו, ועשו, ופעלו, והפעילו גדולי הדורות למען קבוץ גלויות וישובה של ארץ ישראל. והאור החיים בפרשת בהר (ויקרא כה כה) כתב בזה הלשון: פרשה זו תרמוז ענין גדול והערה ליושבי תבל, כי ימוך אחיך וכו' והודיע הכתוב כי גאולתו הוא ביד הצדיק אשר יהיה קרוב לה', על דרך אומרו בקרובי אקדש הוא יגאל ממכר אחיו, כי האדון ברוך הוא קרא לצדיקים אח כביכול, למען אחי ורעי, והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם ויאמר להם הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שלחן אביהם, ומה יערב להם החיים בעולם זולת החברה העליונה, אשר הייתם סמוכים סביב לשלחן אביהם, הוא אלקי עולם ברוך הוא לעד, וימאס בעיניו תאוות הנדמים ויעירם בחשק הרוחני גם נרגש לבעל נפש כל חי, עד אשר יטיבו מעשיהם ובזה יגאל ה'

שיביאו שום תועלת.

והגאון מהרי"ל דיסקין זצ"ל נזהר מזה ואמר: שזה היה מנפלאות תמים דעים שיגנוזו השערים, דכאשר ירד המקדש מן השמים יעמידו ישראל את השערים הגנוזים דאמרינן (בבא בתרא נג ב) המעמיד דלתות בבית קנאו, ועל ידי זה יהיה נחשב כאילו אנו בונים את בית המקדש כולו. אבל לדברי הזוהר הקדוש הנ"ל הרי "כל אינון יסודי ביתא קדישא כלהו אתגנוזו ולא אתאבדו מנייהו אפילו חד" ו"אינון יסודי אבנין קדמאי יהדרון לאתרייהו" על כרחך כדברינו שתבנית המקדש של דוד ושלמה ועזרא, יבנה על ידינו, ולשם זה נגנוז, בכדי שאנו נקיים המצוה בבנינה.

ממכרו, ועל זה עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב. עד כאן לשונו.

וּבְרוּךְ שלפנינו עמל מאורן של ישראל רבינו הגאון רבי אליהו זכר צדיק וקדוש לברכה ותלמידיו הקדושים זכותם יגן עלינו במסירת נפש ממש למען קבוץ גלויות ויישובה של ארץ ישראל, האם עברו חלילה על דברי הרמב"ם שזיכה מצוה של קבוץ נדחי ישראל למלך המשיח, אתמהה! (ועיין עוד להלן).

"ושמחנו בתקונו" - בנין יחזקאל

ומה שבנה הגר"ל דיסקין זצ"ל דיוק מנוסח התפלה, והראנו בבנינו ושמחנו ב"תיקונו", נראה לי על פי דברי התוספות יום טוב (פתיחה למסכת מדות) שנתן טעם לשבח במה שכתב הרמב"ם בתחלת הלכות בית הבחירה, וזה לשונו: בנין שלמה כבר מפורש במלכים, וכן בנין העתיד להבנות אף על פי שהוא כתוב ביחזקאל, אינו מפורש ומבואר, ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא, בנוהו כבנין שלמה, ומעין דברים המפורשים ביחזקאל עד כאן, הרי שאין בבנין בית שני, אלא מעין דברים המפורשים ביחזקאל, אבל לא ככל הכתוב בספר שם. ואני בהקדמתי לספר "צורת הבית" נתתי טוב טעם בזה, על פי המדרש שנמצא בפירוש רש"י (יחזקאל מג יא) ראויה היתה ביאה שניה של עזרא להיות כביאה הראשונה של יהושע כו', ובנין זה מאז היה ראוי להם כשעלו מן הגולה וגאולת עולם, אלא שגרם החטא כו'. לכך אני אומר שלפי שלא היתה תשובתם הוגנת לא יכלו למלאותו בכל חלקי הבנין כמות שהוא, לפי "שאותו בנין מיועד לגאולת עולם שתהא הכבוד חונה לעולם", כענין שנאמר שם ושכנתי בתוכם לעולם, ומכל מקום הואיל והיה ראוי להם, ראו כי טוב לבנות מעין אותו הבנין במקצת מן הדברים כו'. וסיפור ענין בית שני יש בו תועלת לעתיד מצד דברים רבים הדומים כו'. דשמעינן שהיה לבני בית שני לבנות כדמות הראשון אלא קרא אשכחו ודרוש, וממילא נמי דלעתיד יש "לנו" לבנותו כמו שהוא בכתב

מיד ה' אשר השכיל דוד, והיכא דכבר אשכחו קרא ודרוש שפיר "נבנהו" כדרשו, והיכא "דאנן" ניקום ונשכח קרא ונדרוש "נבנהו" כמו כן, והרי רש"י (זבחים סב א בההיא דמזבח) מפרש קרא אשכח ודרוש, ושלמה לא הבין לדרשו והם דרשוהו, וכן "אנחנו" כשנזכה "לבנות בנין העתיד", יגלה הקדוש ברוך הוא עינינו ומלאה הארץ דעה את ה', ולהבין הסתום בדברי יחזקאל "ונבנהו". אבל מכל מקום צריך לספור בנין השני שכן רוב ועקרי הבנין מיוסדים בתבנית ה' אשר השכיל לדוד ולא ימוט. אלא מה שיזכנו האל יתברך לדרוש עוד מן המקראות מצורף לזה שעל ידי הספור הזה של בית שני אנו יכולים לדרוש ולהבין בבנינא דיחזקאל כו' עיין שם.

ולפי זה יש לפרש נוסח התפלה והראנו "בבנינו" - היינו הבנין שהיה בתבנית אשר השכיל דוד, ושמחנו ב"תיקונו" - הם ה"תיקונים" שהוסיף יחזקאל, שיתגלה לנו מן השמים להבין הסתום בדברי יחזקאל, "ונבנהו" "ונתקנו" יותר ממה שהיה בבית שני, כן נראה לי נכון בעזרת ה'.

משיח יבנה תבנית יחזקאל

ועל פי דעת התוספות יום טוב יש להשוות שתי הדעות דלא פליגי, דיש ב' תבניות של בנין, אופן אחד: הבנין אשר השכיל דוד ושלמה בבית ראשון, ועזרא בבית שני, ותבנית בנין זה גם אנו חייבים לבנותו ומעולם לא נפקא החיוב והציווי מעלינו.

ונראה לי שזהו המכוון שאמר שלמה (דברי הימים-ב ב ג): הנה אני בונה בית לשם ה' אלקי להקדיש לו להקטיר לפניו קטרת סמים ומערכת תמיד ועולות לבוקר ולערב לשבתות ולחדשים ולמועדי ה' אלקינו "לעולם זאת על ישראל", ומלבד דרשת חכמינו זכרונם לברכה (מנחות קי א) בא לומר גם "לעולם זאת על ישראל" היינו שלא תהיה הפקעה ממצוה זאת מעל ישראל בשום זמן מן הזמנים, ולעולם חייבים אנו לבנות בית ה' ולהקריב עליו קרבנות חובה.

ואופן השני: הוא תבנית בנין יחזקאל שהוסיף, שהם מיועדים לבנין המיועד לגאולת עולם. זאת תהיה על ידי משיח צדקנו. כי תתקיים אז ומלאה הארץ דעה וגו'. ובזה מובן דברי הנביא מלאכי (ג א) הנה אנכי שולח מלאכי ופנה דרך לפני, ופתאום יבוא אל "היכלו" האדון אשר אתם מבקשים וגו', הרי שכבר יהיה "היכלו" והאדון אשר אתם מבקשים יבוא אל "היכלו".

ועל פי זה נראה לי הא דאנו אומרים בברכת רחם נא (בברכת המזון) "ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך" "ועל מלכות בית דוד משיחך" ועל הבית "הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו". ולכאורה הלא "ציון משכן כבודך" היא היא הבית המקדש מקום שכינת כבודו, ואם כן מאי מוסיף עוד "הבית הגדול והקדוש", וכן מה הוא המשמעות והמכוון באמרו "הגדול" הוי ליה למימר "הבית הקדוש" ותו לא.

אכן לדברנו הוא הדבר, כי תבנית בית המקדש שהשכיל דוד ושלמה בבית ראשון, ועזרא בבית שני, תבנה על ידינו ברצות ה' קודם ביאת המשיח, ורק מלך המשיח הוא יבנה תבנית יחזקאל בכל ההוספות והתיקונים הדרושים לבנין העתיד, וזהו המכוון הבית "הגדול" שיהיה גדול בכמות ובאיכות. ולכן מזכיר מקודם ועל "מלכות בית דוד משיחך" ואחר כך ועל "הבית הגדול והקדוש" שיבנה על ידו.

"מקדש משמים" - לעתיד לבוא

גם נראה לי דאפילו להירושלמי והמדרשים, שבית המקדש דלעתיד יבנה בידי אדם, נמי מודו שיתגלה לנו בית מקדש של מעלה בנוי ומשוכלל. וכמו שכתב רבינו מאורן של ישראל הגר"א זכר צדיק וקדוש לברכה בשיר השירים (ד ו) על הפסוק עד שיפוח היום ונסו הצללים, וזה לשונו בתוך דבריו: כי אם היה משה בעצמו בונה בית המקדש, לא היה נחרב, רק היה עומד לעד,

כי היה מוריד להם "בית המקדש של מעלה". וזה היה כל תשוקתו לבוא אל ארץ ישראל. לכן אמר אלך לי אל הר המור. פירוש אף על פי כן אלך אל הר המור היא ירושלים, ואל גבעת הלבונה הוא בית המקדש, ואהיה שם עד שיעמוד משה. כי מה שהיה הוא שיהיה, ואז יהיה עיקר הגאולה. וקרא ירושלים בלשון זכר, שכל ארץ ישראל מקבלת השפע עבודה. ובית המקדש קרא בלשון נקבה, שהיא מקבלת מבית המקדש של מעלה כידוע. עד כאן לשונו.

ונראה לי שזהו שהתפלל משה "בתפלה למשה" יראה אל עבדך "פעלך" "והדרך" על בניהם. דלכאורה אינו מובן מאי זה יראה אל עבדך "פעלך" הלא כל הבריאה וכל הנבראים המה פעלו ואנו רואים אותו. אלא שהתפלל משה שיראה אל עבדך "פעלך" - היינו בית המקדש של מעלה שהם "פעלך", מכון לשבתך "פעלת" ה', מקדש ה' כוננו ידיך.

עוד נראה לי שבכלל פעלך נכלל מאי דאמר רבינו הגר"א זכר צדיק לברכה בתיקוני זוהר (תיקונא עשרין וחד, דף מג עמוד ב) דלוחות הראשונות ניתנו מעץ חיים וכיון שחטאו בעגל נשברו כו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לנו. עיין שם. וזהו שהתפלל משה רעיא מהימנא, יראה אל עבדך "פעלך", - היינו הלוחות הראשונות, שהם פעלו ממש, כנאמר: והלוחות מעשה אלקים המה (שמות לב טז).

ומה שאמר "והדרך" על בניהם נראה לי שהתכוון על עדיים, ב' הכתרים שזכו ישראל באמרים "נעשה ונשמע", שזה היה לישראל הוד והדר, ובעון העגל נלקח מאתנו. ואמרו חז"ל (שבת פז ב) אמר ריש לקיש ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירם לנו שנאמר: ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברינה "ושמחת עולם" על ראשם, שמחה שמעולם על ראשם.

ועל אלו שני הדברים הלוחות הראשונות, ועדיים שהיו כבר לנו וניטלו ממנו, בקש משה רבינו עליו השלום שיחזירם לנו ואמר יראה אל עבדך "פעלך" שתחזיר ותראה לנו "פעלך" לוחות הראשונות - מעשה אלקים, "והדרך" הם העדיים, יוחזר לבניהם.

שלשה שלבים במקדש

נמצא לפי זה שעומד לפנינו לזכות ברצות ה' בשלשה שלבים. שלב הראשון - תבנית שהשכיל דוד ושלמה בבית ראשון, ועזרא בבית שני, שתהיה על ידינו ברצות ה'. השלב השני - תבנית יחזקאל עם כל ההוספות והתיקונים על ידי משיח צדקנו. והשלב השלישי - הוא בית המקדש של מעלה בנוי ומשוכלל ירד מן השמים, על ידי משה רבינו עליו השלום, שהוא מארי דביתא, כדאיתא בזוהר הקדוש פרשת פקודי (דף לח עמוד ב).

ונראה לי שזהו המכוון בנוסח התפלה (בתפלת מוסף של רגלים) "בנה ביתך ככתחילה", "וכונן מקדשך על מכונו". הזכיר ב' דברים: ביתך ככתחילה - היא תבנית דוד ושלמה ועזרא, שזה ככתחילה. וכונן מקדשך על מכונו, כולל ב' דברים, תבנית יחזקאל שיהיה מושלם לגמרי על מכונו, וכולל גם בית המקדש של מעלה - "מקדשך" על מכונו.

והנה הערוך לנר (סוכה מא) כתב וזה לשונו: נראה לפי עניות דעתי דודאי בית המקדש לעתיד לבוא יבנה בנין ממש בידי אדם. ומה שנאמר: "מקדש ה' כוננו ידיך" (שמות טו יז) שנדרש בתנחומא שירד למטה, הוא בית המקדש רוחני שיבוא לתוך בית המקדש הנבנה גשמי כנשמה בתוך הגוף. וכמו שירד במשכן ובבית המקדש האש של מעלה תוך האש של הדיוט שנבער בעצים. וכן נראה במכילתא דדרש מפסוק "מכון לשבתך פעלת ה'" (שמות שם) שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה. ועל זה קאמר "מקדש ה' כוננו ידיך" שלעתיד לבוא כשימלוך ה' לעולם ועד לעיני כל באי עולם, ישכון למטה בתוך מקדש שכבר בנוי הוא ומכוון כנגד בית המקדש של מטה, והיינו שירד למטה תוך המקדש שיבנה. עד כאן לשונו.

ולפי עניות דעתי, אם שאיני כדאי, היה נראה לי דבית המקדש של מעלה יהיה לדור התחיה, לאלו שיחיו בתחיית המתים ויחיו לעולם ויהיו כבני עליון. להם נאה ויאה להשתמש בבית מקדש מעשי שמים, וכל שכן לאלו האומרים

שיהיה של אש כמשמעות נוסח הברכה של נחם "כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה", כאמור (זכריה ב ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. וכן אמרו (בבא קמא ס, ב) שלם ישלם המבעיר את הבערה, אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון, שנאמר (איכה ד) ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה, ואני עתיד לבנותה באש שנאמר: ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. ומשמע שיהיה של אש, דבודאי זה שייך לבני תחיה, ולא לאלו שיזכו לביאת המשיח ועדיין הם מלוכלכים בזוהמת הנחש ולא ניתקן גופם בעיכול הבשר בקבר, שעליהם נאמר והנער בן מאה שנה ימות, מכיון שעליהם עוד לחזור לעפרן לעכל זוהמתן, להם אין מקום בבית המקדש של מעלה, אלא בבית המקדש שיבנה בתבנית דוד ושלמה ויחזקאל.

דרוש בתפילת מזבח "חדש"

ובהיותי בזה אמרתי להעלות על הכתב מהגיוני לבי בדבר נוסח תפלת מוסף (של ראש חודש) שאנו אומרים: מזבח "חדש" בציון תכין, מה היא הכונה של מזבח חדש, פשיטא דחדש יהיה וכי ישן יקחו? וכן מאי דאמרינן ועולת ראש חודש נעלה עליו ושעירי עזים נעשה ברצון, ואין אנו מסיימים "כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור". כן יש לדקדק מה שתיכף אחרי זה מתחילים מחדש בתפלה ואומרים: והביאנו לציון עירך ברנה וכו', ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו וכו', ומאי הוספנו בזה הלא כבר אמרנו ועולת ראש חודש נעלה עליו. כן יש להבין מה הפירוש "ואת מוסף יום ראש החודש "הזה" נעשה ונקריב", וכי קרבנות של חובת היום של ראש החודש "הזה" שאנו עומדים בו בשעת תפלה זו יש בידנו להקריבו, הלא אין לנו לא מזבח ולא כהן וכו'.

ונראה לי על פי נבואת יחזקאל (מה יח) שסידר להנשיא (הוא מלך המשיח) סדר חדש להקרבת קרבנותיו והזיית דמים. כמו שנאמר: וכן יעשה בשבעה לחודש ונתן על מזוזת הבית ואל ארבע פנות העזרה ועל מזוזת שער החצר הפנימית.

ובארבעה עשר יום לחודש ניסן יעשה הנשיא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת, ושבעת ימי החג יעשה עולה לה' שבעת פרים ושבעת אלים וגו' וחטאת שעיר עזים ליום וגו', והעולה אשר יקריב הנשיא לה' ביום השבת ששה כבשים ואיל ומנחה איפה לאיל וגו'.

וברמב"ם (פרק ב מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יד) כתב: כל שיעורי הנסכים האמורין בספר יחזקאל ומנין אותן הקרבנות, וסדרי העבודה הכתובים שם, כולם מלואים הן, ואין נוהגין לדורות, אלא הנביא צוה ופירש כיצד יהיו מקריבין המלואין עם חנוכת המזבח בימי "המלך המשיח" כשיבנה בית שלישי. [אזיל לשיטתיה דבית השלישי יבנה על ידי משיח ולא שיבוא מן השמים]. וכשם שהקריבו הנשיאים בחנוכת המזבח דברים שאין כמותן לדורות, והקריבו בשבת, כך הנשיא מקריב חנוכתו בשבת לעתיד כאשר מפורש שם, וכן קרבנות שהקריבו בימי עזרא הבאים מהשבי, מלואים היו. ואינן נוהגין לדורות. אבל דברים הנוהגים לדורות הם דברי תורה שפירשנו, כמו שהעתיקום מפי משה רבינו. אין להוסיף עליהם ואין לגרוע. עד כאן לשונו. (עיין להם משנה שם).

ובפירושו המלבי"ם (יחזקאל שם) כתב דימי המלואים וחנוכת הבית יהיה מן חג המצות עד חג הסוכות וסימנך "לקץ הימין" שהם ק"צ יום בכיון.

ועל פי זה נראה לי דהתפלה "מזבח חדש", והתפלה "והביאנו לציון עירך" הם ב' תפלות בענין הקרבת הקרבנות שינהג בזמנים שונים. התפלה של "מזבח חדש" היא תפלה על בית המקדש שאנו מצפים בנוי ומשוכלל שירד מן השמים על ידי מלך המשיח, ועל ידי משה רבינו עליו השלום וכו', שהוא התכלית והמקווה העתיד, דעליו נופל שפיר השם "חדש" כי יהיה חדש עשוי בידי שמים מה שלא היה לעולמים. ועולת ראש חודש נעלה עליו ושעירי עזים נעשה ברצון הם הם קרבנות המלואים וחנוכת המזבח שיעשה הנשיא מלך המשיח. ולכן לא אמר כמו שכתבת עלינו בתורתך, כי הם הוראת שעה, שינהג רק בימי המלואים, על ידי מלך המשיח, כפי שצוה הנביא יחזקאל. ודבר זה לא ינהג לדורות אלא בימי המלואים.

ומיר אחר כך אנו מתפללים עד זמן העתיד, ועד הזמן שיבוא משיח, ועד הזמן שבנוי ומשוכלל ירד מן השמים, "והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלם

בית מקדשך" הבנוי בידי אדם כתבנית דוד ושלמה ועזרא, "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם" הם הם הקרבנות שנוהגים לדורות, שעליהם אין להוסיף ואין לגרוע, ואת מוסף יום ראש החודש "הזה" נעשה ונקריב, היינו קרבן של ראש חודש שאנו חייבים לעשותו לדורות נעשה ונקריב וגומר.

והנה בדרישת ציון מאמר קדישין אות ט (דף לד עמוד ב) כתב: דלא יבנו בית כלל רק מזבח חדש בציון "נכין" כמו שסדרו אנשי כנסת הגדולה בתפלת ראש חודש, ויקויים גם דברי רש"י שבעת שיבוא מקדש שלם מן השמים יבוא, אחרי עשותינו המזבח שהוא הכנה לכל השלמות העתיד, לכן סדרו "בציון נכין".

והוא פלא הלא בנוסח התפלה נאמר מזבח חדש בציון "תכין". ולדברנו הוא על מקדש שיבוא מן השמים. אמנם יש לציין כי בהוספות למאמר קדישין אות ו (דף מא עמוד א) העתיק כמו שהוא לפנינו "מזבח חדש בציון תכין".

והא דסדרו לומר ועולת ראש חודש "נעלה עליו" ושעירי עזים נעשה ברצון, ולא סדרו בקיצור ועולת ראש חודש ושעירי עזים נעשה ברצון, אולי התכוונו במלים אלו "נעלה עליו" למה שכתב הרמב"ם (פרק ו מהלכות תמידין ומוספין הלכה ג) דאברי תמידים ומוספים היו נתנין מחצי כבש ולמטה, אלה במערבו ואלו במזרחו, אבל של ראש חודש ניתנים על המזבח מלמעלה, כדי לפרסמו שהוא ראש חודש, ולכן דקדקו לומר ועולת ראש חודש "נעלה עליו" היינו עליו מלמעלה.

כשרות מזבח לילה ומזבח שמים

והנה במקדש דוד בית הבחירה סימן א (דף ב עמוד ב) מקשה על רש"י ותוס' שכתבו דבנין העתיד יהיה בידי שמים, ואפשר שיבוא אף בלילה, הא מוכח מהירושלמי (יומא פרק א הלכה א ג ב) דהא דאין בנין בית המקדש בלילה, הוא פסול

לעבודת יום ולא רק איסור (ודלא כהמנחת חינוך מצוה צ"ה שכתב דרך לכתחילה אסור לבנות בלילה, אבל אינו נפסל בשביל זה היינו דאין זה פסול אלא איסור) דאמרינן שם דהקמת המשכן היתה אף בלילה, דהיו שם ב' ימי המלואים י"ד עמידות וי"ג פירוקים. אחת ביום ואחת בלילה. ואמרינן שם "זאת אומרת דהקמת הלילה פסולה לעבודת היום", ומשום הכי היה צריך לחזור ולפרק ולהעמידו ביום, אחר שהעמידו בלילה. ומוכח להדיא דהוי פסול ולא איסור. ומעתה קשה הא מכיון דזה דאין בנין בית המקדש בלילה אין זה איסור כי אם פסול, דהקמת הלילה פסולה לעבודת היום, אם כן מאי מהני דהוי בידי שמים. עד כאן.

ונראה לי דבנין בנוי ומשוכלל שירד מן השמים אינו נחשב שנבנה בלילה, אף שירד בלילה. מכיון שהוא בנוי ומשוכלל כבר, אלא שנעתק ממקום למקום אינו בכלל בנין. דגדר בנין כתב הרמב"ם (פרק ז מהלכות שבת הלכה ו) שהוא על ידי שמקבץ חלק אל חלק, ומבקש הכל שיעשה לגוף אחד. עיין שם. מה שאין כן כשהוא כבר בנוי, אלא מעתיקים ומעבירים אותו ממקום למקום, אינו בכלל בנין, ולא נקרא שנברא בלילה. וכן לא הוי בכלל מלאכת יום טוב, משום דבעיקרו הוא כבר בנוי, אלא מעבירין אותו ממקום למקום.

עוד כתב שם במקדש דוד (בד"ה והנה בהדיא) דעל בנין המזבח אין לומר שיהיה בידי שמים. דנראה דאם המזבח יבנה בידי שמים, יהיה פסול. דבעינן בנין לשם מזבח. דבזבחים (קח א) פליגי תנאי בבמת יחיד אי צריך מזבח, או יכול להעלות אף על הסלע או האבן. ובגמרא אמרינן שם לקמן דאף למאן דאמר דצריך מזבח מכל מקום קרן וכבש ויסוד וריבוע אין מעכבין בבמה קטנה ויכול לעשות מזבח בכל אופן שירצה. ומכל מקום סלע או אבן אי אפשר ליחשב מזבח. וצריך דוקא לעשות מזבח, משום דצריך בנין לשם מזבח. וכמו שכתב רש"י ז"ל במתני' שם שיעלה לראש המזבח, שיבנה מזבח לשם כך. עד כאן לשונו. אם כן מזבח אם יבנה בידי שמים, הוי כסלע וכאבן, דלאו שמייה מזבח. עד כאן דבריו.

ולפי עניות דעתי לא קרב זה אל זה, ואין שום דמיון לומר על מזבח דבידי שמים הנעשה לשם מזבח, שיהיה דומה לסלע, או אבן שעומד לבנין, ולא נעשה מעולם לשם מזבח. ופשוט.

טו

בנין המקדש עדיף מתלמוד תורה

ומלכד כל הנ"ל יש לעורר בכלל, שמצות וחובת הקרבת הקרבנות אינו קשור כלל עם "עת" הגאולה, אם כן הגיע או לא הגיע. אלא היא מצות עשה מן התורה להקריב קרבנות חובה. כמצות עשה של תפילין שנוהג בכל יום, וכמצות עשה של לימוד התורה.

ויש כאלו שתלו זיינם על דברי הגמרא (מגילה טז ב) שאמרו "גדול תלמוד תורה מבנין בית המקדש", אבל בא וראה מה שכתב בזה הראשון לציון מבעל אור החיים הקדוש (ירושלם תק"י) אהא דמגילה (טז ב) גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות וזה לשונו: פירוש דוקא כהאי גוונא שעומד בפרץ לבל יבוא הדבר לידי סכנת נפשות, אבל להציל מן הים ומן המפולת כדקיימי נפשות להציל, אין לך דבר שקול כפיקוח נפש. גם מאי דקאמר גדול תלמוד תורה מבנין בית המקדש מיירי "דלא מתבטל בנינו מחמתיה". אבל זולת זה, "בנין בית המקדש עדיף". ותדע, דמרדכי בטל מהתורה ונכנס לשררה, בתר דכבר ניצולו ישראל. דמשום הכי פירשו ממנו סנהדרין. כמו שפירש רש"י (בד"ה שפירשו ממנו). והוא נכנס לשררה לעמוד בפרץ לבל יבא צר ואויב ליגע בנחלת שד-י. אבל בזמן הצלתן של ישראל פשיטא דעדיף ועדיף מתלמוד תורה. ולא מבעיא דרבים, אלא אפילו הצלת נפש דיחיד עדיף מתלמוד תורה. וההיא דעזרא נמי, הא סלקו שאר חבריו והווי בנו לה הגם דלא סליק עזרא. אבל זולת זה, הוה סליק לבנות. "דעדיף בנין בית המקדש מתלמוד תורה". עד כאן לשונו.

והנני לציין דברי התוס' (חולין יא א ד"ה אבל) דמינה שמעינן דעת התוס' דענין הקרבת קרבנות גובל עם ענין של פיקוח נפש. שהקשו אמאי לא יליף מכל קרבנות דדחו שבת וכו', ונראה לי דאין יכול להוכיח משם דאיכא למימר דמספק נמי אמר רחמנא דלדחי שבת מצות קרבן, כמו שבפיקוח נפש כו', עד כאן לשונו.

והוא פלא. איזה דמיון הוא ספק קרבן לספק פיקוח נפש. בפיקוח נפש אמרה תורה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ואיתא ביומא (פה ב) אמר רבא

לכולהו אית להו פירכא כו', אשכחן ודאי ספק מנא לן, בר מדשמואל דלית ליה פירכא, וכתב רש"י זכרונו לברכה: שיחיה בהם ודאי, ולא שיבא בעשייתה לידי ספק מיתה. אלמא מחללין על הספק. עד כאן לשונו. ולפי זה מנלן בספק קרבן דמחללין את השבת, הלא שקולה שבת כנגד כל המצות.

ונראה מזה שהתוס' בעין קדשם הבינו והעריכו גודל מעלת הקרבת הקרבנות, שהוא גובל עם ענין של פיקוח נפש. כיון דהקרבת הקרבנות מסוגלת להשרות השכינה בישראל, "ותשועת נפשנו מיד שונא", "ולהגן עלינו מצרינו", אין לך פיקוח נפש גדול מזה. והשתא פיקוח נפש של יחיד דוחה שבת, פיקוח נפש דכלל ישראל, הנוגע להשראת השכינה, על אחת כמה וכמה שדוחה שבת, אף בספק. ודו"ק.

ראיות מסדר התפילה

ותא חזי סדר הברכות שסדרו אנשי כנסת הגדולה בשמונה עשרה. שמיד אחרי ברכת חונן הדעת סדרו ברכת השיבנו אבינו לתורתך, "היא עמוד התורה" וקרבנו מלכנו לעבודתך, "היא עמוד העבודה", עבודת הקרבנות. כי כשם שלימוד התורה אינו תלוי עם "עת" הגאולה, אלא היא מצות עשה של תורה, כך עבודת הקרבנות אינו תלוי בגורמי הגאולה, אלא תלוי "בדעת". ואחרי שהתפללנו וחנונו מאתך דעה בינה והשכל, אנו מתפללים שננצל את הדעה, ואת הבינה, ואת השכל ללימוד התורה ועבודת הקרבנות.

והא דבתורה אומרים הלשון: "השיבנו", נראה לי על פי דברי חז"ל בנדה (ל, ב) דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו וכו', ומלמדין אותו כל התורה כולה, שנאמר וכו', וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה כו', לכן שייך שפיר הלשון "השיבנו", מענין השבת אבדה. כי היה לנו ונאבדה מאתנו. ובעבודה אנו אומרים: "וקרבנו" כי גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אנו יכולים לעשות חובותנו עד שיקרבנו לארצנו ויטענו

בגבולנו, ושם נעשה לפניך וגומר. וכן נכלל בלשון "וקרבנו" הרצון והתשוקה להתקרב לעבודה זו - "עבודת הקרבנות", - כי נתמעטו הלבבות ונתרחקנו, עד שאין אנו מרגישים בחסרונו ר"ל, ובקשתנו שיתן בלבנו ובדעתנו להתקרב לעבודתו לעשות רצון קוננו.

ואדרבא כשם שסגולת התורה להביא עלינו הגאולה. כדאיתא בתנא דבי אליהו (זוטא פרק יד) דאין ישראל נגאלין כו' אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבין זה אצל זה, ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו כו'. ובבא בתרא (ח א): על הפסוק גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם, (הושע ח), אמרו אי תנו כולהו, עתה אקבצם. כן בדבר הקרבת הקרבנות, איתא במדרש (תנחומא פרשת צו) דבר אחר צו את אהרן, זה שאמר הכתוב הטיבה ברצונך את ציון ואחרי כן אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל (תהלים נא) כלומר "אם אין ישראל מקריבין עולה לפני הקדוש ברוך הוא אין ציון וירושלם נבנה", "לפי שאינן נבנות אלא בזכות קרבן עולה שהיו ישראל מקריבין לפני הקדוש ברוך הוא".

ואנו ממשיכים בהמשך תפלינו בתפלה על קיבוץ גלויות בברכת תקע בשופר גדול ועל מינוי סנהדרין בברכת השיבה שופטינו כבראשונה. והרמב"ם (פירוש המשנה סנהדרין פרק א ד"ה סמיכת זקנים) כתב: "והקדוש ברוך הוא יעד שישוּבו כמו שנאמר ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציק כבתחילה, אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, "זזה יהיה בלא ספק כשיכין הבורא יתברך לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה, ותגדל חכמתם 'לפני בא המשיח', כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא". (עיין תוספות יום טוב שם, ורמב"ם הלכות סנהדרין פרק ד הלכה יא, וברש"ש סנהדרין יג ב, ומהר"ן חיות עירובין מג ב, ואין כאן מקום להאריך).

ומגיעים אנו לברכת ולירושלם עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה, ולברכת את צמח דוד, שהם עתות הגאולה העתידה לבוא, וברכת עבודה - ברכת רצה - עבודת הקרבנות בשלמותה בבנין בית הבחירה הן על ידי תבנית יחזקאל, והן על ידי בית המקדש של מעלה בנוי ומשוכלל ירד מן השמים, שאז תהיה השראת וגילוי השכינה ב"מחזיר שכינתו לציון".

ובברכת הודאה אנו אומרים: לדור ודור נודה לך, ונספר תהלתיך וגו', "ערב ובוקר וצהריים", היינו שלעת עתה הננו מודים ומשבחים

לך רק "ערב ובוקר וצהריים", כי אי אפשר להודות כל היום, כי אנו ילודי אשה ובני תמותה ואין בכחנו להודות אלא "שחרית ומנחה ומעריב, ערב ובוקר וצהריים", אבל "וכל החיים", היינו כשנזכה לתחיה, שאז נקרא חיים וגם הגוף יהיה זך ונקי מתוקן ומשוכלל כגופו של אדם קודם החטא, ולא נצטרך לבטל את הזמן על אכילה ושתייה ושאר צרכנו, אז "יודוך סלה" - וברכה זו מקביל עם הברכה השניה שבראש השמונה עשרה, שהזכרנו ענין תחיית המתים, כן במקביל בברכה זו שלפני סיום השמונה עשרה אנו חוזרים על ענין התחיה, ואנו אומרים "וכל החיים" - ומי הם הנקראים חיים, הם הם שיזכו לתחיה - שאז "יודוך סלה" ולא כמו עכשיו שאנו מודים לך רק ערב ובוקר וצהריים, כי אם נודוך סלה.

ומסיימים אנו בברכת שים שלום שהוא הכלי המחזיק ברכה לישראל, ועיקר השלום הוא בינינו לבין אבינו שבשמים, לקשר נפשנו, רוחנו, ונשמותנו, באור פני מלך חיים היא שפע אור הגנוז אשר כלול בו עומק חכמת התורה, כי אור הגנוז גנוז הקדוש ברוך הוא בתורה, וזה אפשר אחרי שיברכנו אבינו כולנו "כאחד" באחדות שלמה כבמעמד הר סיני שהיו כאיש אחד ובלב אחד, יזכנו השם יתברך לזה במהרה בימינו אמן.

סיום בדברי נחמה

ובדאי לסיים בדברי נחמה של חכמינו ז"ל (בבא בתרא עה ב) ואמר רבה אמר רבי יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להגביה לירושלם ג' פרסאות כו', אמר רבי חנינא בר פפא בקש הקדוש ברוך הוא לתת את ירושלם במדה כו', אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן, ירושלם ששמך בתוכה, ומקדשך בתוכה, וצדיקים בתוכה, אתה נותן בה מדה, מיד ויאמר אליו רוץ דבר אל הנער הלז לאמר "פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה". (זכריה ב).

אמר ריש לקיש עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף טפף גינאות אלף קפל מגדלים אלף ליצוי בירניות וכו'.

ובמהרש"א (שם בחידושי אגדה) כתב על זה, על פי המדרש שירושלים דלעתיד יהיה גדול כל כך, כמו ערי כל ארץ ישראל דהשתא, ובית המקדש שבתוכה יהיה גדול כל כך כמו ירושלים דהשתא, ולזה אמרו ירושלים "שמקדשך בתוכה", רצה לומר עומד כל ירושלים דהשתא שיהיה גדול כמוה, ולזה אמר גם כן "שמך בתוכה" שהשם המפורש אסור להזכיר בפירוש רק בבית המקדש, וכיון שבית המקדש לעתיד יהיה גדול כירושלים דהשתא הרי לעתיד שמך נזכר מפורש בתוך ירושלים דהשתא. ועל דרך זה גם כן הצדיקים בתוכה באכילת קדשים בבית המקדש. ולזה אמר פרוזות תשב ירושלים, לא אמר פרזה תשב לשון יחיד, לרמוז שירושלים בישובה לעתיד תהיה גדולה ככל פרוזות ארץ ישראל דהשתא. ואמר מרוב אדם ובהמה בתוכה כו', נקט אדם ובהמה מרוב אדם המביאים עמהן בהמות לקרבנות כמו שכתוב כצאן קדשים אשר במועדיה, וסיים בקרא ואני אהיה לה חומת אש, כי מרוב גדלה אי אפשר לה חומת בנין של אדם. עד כאן לשונו.

ובהיותנו עתה מרוחקים ממשכן ה' ונוהו,
נתפלל תפלת דוד המלך עליו השלום:
"שלח אורך ואמתך המה ינחוני.
יביאוני אל הר קדשך ואל משכנותיך.
ואבואה אל מזבח אלקים אל א-ל שמחת גילי.
ואודך בכנור אלקים אלקי..."

תכלינה עינינו להשתחוות ולשפוך שיח במקום הגדול והקדוש

הכניסה להר הבית — וההלכה

כנס רבנים ארצי לדיון בשאלת התרת הכניסה להר הבית לפי ההלכה — עומד להתקיים בקרוב, ביוזמת כמה רבנים ואישי ציבור, הגורסים כי גם בזמן הזה יש לקיים את המצווה של „שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורד“... בפנייתם של הרב שגרא פייבל פראנק, רבה של שכונת ימין-משה בירושלים, הרב דוד שלוש, רבה של נתניה והרב מרדכי הכהן ממשרד הדתות, אל רבני הארץ נאמר בין היתר: „דורנו, שזכה לחזות בכיבוש הר הבית מידי צר ואוייב במלחמת ששת הימים, טרם זכה, לצערנו, להעריך את המאורע הכביר הזה. הר הבית, שנכבש בידי צה"ל, טרם נגאל מבחינה רוחנית, עודנו תכלינה עינינו בצפותו להשתחוות ולשפוך שיחנו במקום הגדול והקדוש שנקרא שמו עליו, ואין אנו יכולים לעלות ולראות מפני הודעת הרבנות הראשית לישראל. לו ישבו הרבנים — נאמר בפניה — ועיינו בסוגיא זו לארכה לרחבה ולעומקה, היכן אסור להיכנס בוודאי ומהיכן יש לאסור

משום ספק, והיו תוחמים תחומין עד היכן וכיצד מותר להכנס ללא כל חשש, או כל בית ישראל היה נשען על הוראתם. אמנם, לצערנו, הרבנות הראשית לישראל אסרה הכניסה לכל שטח הר הבית גם למקומות, שאליבא דכולי עלמא הכניסה מותרת כיום, וזאת בלי לתת הסבר לדבריהם, וזוהי גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה מרוב חשקם לחזות בקודש“.

פניני קודש ומקדש מגדולי ישראל

ה"חפץ חיים" רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצוקללה"ה

מכתב נפלא מהגאון רבי יונה שטנצל זצוק"ל מה ששמע מוה"חפץ חיים" זצוקללה"ה

בשנת תשע"ג, נפטר הגאון רבי שלמה שטנצל זצ"ל, יו"ר ארגון המשנה וההלכה היומית, ובארכיונו התגלה, מכתב נדיר ששלח אביו לגדולי הדור בשנת תש"ט, על מה ששמע ממרן ה"חפץ חיים" על תהליך בניית בית המקדש.

בשנת תר"ץ הגיע הגאון רבי יונה שטנצל זצוק"ל מייסד לימוד "משנה יומית" ו"הלכה יומית" לביתו של מרן "החפץ חיים" בראדין על מנת לקבל הסכמה לספרו של אביו רבי שלמה שטנצל הגאון מסוסנוביץ מחבר ספרים "קהלת שלמה" ו"בית שלמה" שם שמע הרב שטנצל את הדברים מפיו של מרן ה"חפץ חיים", דברים אלה, שלח במכתב לגדולי הדור, בו' כסלו תש"ט.

"בעזרת ההשגחה העליונה שהראתה לנו נסים ונפלאות, שהדבירה עמים תחתנו ונתן לנו את נחלתנו, את גאון יעקב בבניין מלכות ישראל, מקוים אנו שבקרוב בימינו גם מקום מקדשינו הר האלוקים יהיה בחלקנו. רואים אנו את צעדי הגאולה שמתקרבים והולכים בקצב של כדרך הטבע, והיינו כחולמים. אין שיעבוד מלכות בחלק גדול של הארץ ולפי מהירות דרכי הגאולה, אפשר שבעוד זמן קצר נעמוד בפני מאורעות כבירים אשר לא עמדו לפנינו מימות חורבן בית מקדשינו, הנה מקום מקדש ה' ברשותנו והנה השאלה מה לעשות? אז לא נסתפק רק לשפוך שיחתנו לפני הכותל המערבי, העם ירצה לעלות אל ה' וקמת ועלית אל המקום.... לבנות בית המקדש על מקום מקדשנו שנחרב, הרי מאות בשנים התפללנו שנוכל לשוב לארצנו, לא רק בכדי שנוכל לחדש את המלכות בישראל, אלא לבנות מחדש את בית ה' הוא המקדש שנחרב לפני קרוב לאלפיים שנה, ולחדש את הקרבת הקרבנות כימי עולם וכשנים קדמוניות. מאות בשנים התפללנו ומתפללים "ומפני חטאינו נתרחקנו על אדמתנו... ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך", יהי רצון כו' ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, אם ברצון ה' שהעלינו לארצנו ויעשנו שוב בעלים על מקום מקדשנו חובה עלינו לבנות בית ה'.

לפני יותר ממאה שנה בזמן הגאון רבי עקיבא איגר היה ויכוח בין גאוני הזמן, האם יתנו רשות לישראל על מקום מקדשינו, אם יש חובה לבנות בית מקדש ולהקריב קרבנות היו מחייבים ושוללים. ידוע שיטת רש"י ותוס' בשם המדרש שמקדש העתיד ירד מן השמים "מקדש ה' כוננו ידיך". ידוע גם הירושלמי מובא בתוס' מעשר שני שהמקדש ייבנה לפני ביאת המשיח ע"י עם ישראל. ובגמרא סנהדרין (סנהדרין כ:) וגם פסק הרמב"ם שלשה מצוות נצטוו ישראל שנכנסו לארץ ואחת מהם היא לבנות בית הבחירה ועיין בחתם סופר יורה דעה (תשו' דל"ו) שמפלפל בר' יחיאל מפריז שעלה לישראל בשנת י"ז לא' השישי ופסק שמקריבים אע"פ שאין בית ורצה להקריב קרבנות, ומובא בספר כפתור ופרח (פ"ו).

אין הדבר פשוט. אם בדורות קדומים ישבו על מדוכה זו ולא באו על עמק השווה, מכ"ש בדורינו דור יתום. בוודאי יהיו בעיות שונות בין גאוני הזמן. אבל דבר אחד ברור, הגיע הזמן להעלות את השאלה לפני גדולי התורה שבדורינו ואין לאחזרה יותר.

זכורני כשביקרתי בראדן אצל הסבא קדישא ה"חפ"ץ חיים" זצ"ל, זה היה בשנת תר"ץ וזה היה תיכף אחרי חג הפסח יום או יומיים, כבוקר הכירו שיש לו מה לומר. וכשנמרנו את התפילה בישבנו ע"י שלחנו נתן דפיקה בשלחן ודממה השתררה בחדר. פתח ספר מלכים והתחיל לדבר לאנשים שעמדו אז סביבו.

זה לשונו: שואלים! בקרוב נבנה בית המקדש, איך? אין חכמים, אין נביאים, מי יבנה בית ה'? והתחיל לשאול שאלות ותיכף נתן תשובות לזה ותיכף התחיל לקרוא פסוק בפסוק מלכים ז', "וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור, בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צורי חורש נחושת וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה בנחושת ויבוא אל המלך שלמה ויעש את כל מלאכתו", והמשיך, הנה בן אשה אלמנה, אביו בעל מלאכה צורף נחושת וה' נתן בו חכמה ובינה ודעת לעשות את מלאכת המקדש. אין צורך בנביאים, אין צורך במיוחסים, אין צורך בחכמים. רק שיגיע זמן בניין בית המקדש, ה' נתן תבונה ודעת לבנות בית המקדש למי שיש בו לב שלם ותם, בן אלמנה, בן לאיש בלתי מוכר בעל מלאכה.

את זה שמעתי מפי קדשו בעמדי או על ידו, דמעות ולגו מעיני ואינני שוכח את הפרט הזה, וזכורני שבזמן שקרא את הפסוקים הנ"ל הי' בעיני כאילו אנו שומע אותם מאת נביא בישראל,

ואולי הגיע הזמן שיתקיימו דבריו של אותו צדיק.

בוודאי חובה עכשיו על עם ישראל, ומכ"ש על אנשי שלומי אמוני ישראל, שנהי' מוכנים לזמן הגדול הזה. שנהיה ראויים ונזכה בקרוב בימינו לחידוש בית מקדשנו, ולא יהי' עיכוב מצדנו בזה שלא נהיה מוכנים מבחינה מעשית לכל האחריות אשר בניין בית המקדש מחייב אותנו.

מה יש לעשות בכדי שנהיה מוכנים לבניין בית מקדשנו? בכדי שנהיה מוכנים ומוכשרים לכל זה, הנני מציע להקים בניין גדול למטרה זאת, רצוי שמכון זה יימצא בירושלים עיר המקדש או ייתכן גם באחת הערים מערי הארץ אשר בתוכו ירוכזו צעירים מופלגים בתורה ת"ח גדולים, יש לבכר פרחי כהונה צעירים כוהנים מאחרים, ובאם לא יימצא מספר מספיק של ת"ח מבין הכהנים יש לצרף גם ישראלים עילויים, ושמה יתעסקו רק בענייני בית המקדש וקרבתו וכל העניינים הנוגעים להנ"ל. במכון הנ"ל יש לייסד מספר מחלקות לחלוקת הלימודים לכמה מקצועות בכדי שהעוסקים בענייני קדשים יוכלו להתרכז במקצוע אחד ולדעת אותו על בוריו וכל היקפו ובכל פרטיו.

א. מחלקה למקצוע בניין בית המקדש, ששמה יתעסקו רק במקצוע זה ויהיו בקיאים בכל פרטי בניין בית המקדש, מקום המזבח, היכל, קודש הקודשים, הר הבית, העזרות, הלשכות. את המתמחים במקצוע הנ"ל יש ג"כ ללמדם הנדסאות בניין, ולהשתלם בכל חכמת הנדסאות בניין: מדידה, כל עבודה שידעו את הלימוד הזה ביסודיות לכל ענפיה, אדריכל, ארכיטקטורה, מובן שיהי' צורך להתקשר בעניין עם מומחים גדולים במקצוע זה.

ב. מחלקה למקצוע בית המקדש ובגדי כהונה. במחלקה זו לעסוק בדין כלי המקדש לכל ענפיה, ידיעה ברורה לברר את המידות של כל הכלים וכל סוגי הכלים במקדש, החומר, הגודל, כן בגדי כהונה תכלת וכל החומרים הנחוצים לזה

חלזון לתכלת, שלפי גמרא מנחות עולה אחת לשבעים שנה, ארגמן מהו, תולעת שני, ויהי צורך לעסוק בלימוד מעשי ולהתקשר עם מומחים לימאות וזואולוגיה לקבל השגה מעשית בעניינים הללו ללבן ולחבר את כל הפרטים בלימוד זה גם עם אנשי מדע מהמקצועות הנ"ל.

ג. מחלקת ייחוסי כהונה ופסולי כהונה. לברר את כל דיני טומאה וטהרה, וכהנים פסולים שהכהנים נפסלים על ידיהם לעבודה, מומי כהנים. בזה יהיה צורך להיוועץ עם מומחים במקצוע הרפואה. וכהני חזקה מותרים לעבודה, והאם נמצא בתוכינו כהנים מיוחסים וכל מיני פסול בכהנים.

ד. מחלקת הקרבנות לדעת את כל דיני הקרבנות ביסודיות, קרבנות יחיד וציבור, קרבנות תודה ונדבה, וכל ההלכות הקרבת הקרבנות, וכל עבודה הקדשים, פסולי הקדשים, מומים בקודשים, מנחות, לכל פרטיהם של הקרבת קרבנות. כן ללמוד דיני מעשה פרה אדומה, דיני לויים, קול שפוסל הלויים לשיר, וכן דיני שקלי ישראל שכל עם ישראל צריך לתת שקלים במשקל של שקלים, ולוחות בשקלים לכל מיניהם.

כדי שנוכל להוציא אל הפועל את המפעל הזה, על היהדות הנאמנה לייסד "קרן המקדש". קרן המקדש יהיה מוקדש להקים את המפעל הזה והחזקתו. ראשי היהדות הנאמנה וגאוניה האדמורי"ם בני כל הארצות פונים בקריאה יהדות עולמית לתרום לטובת קרן המקדש. וכן להטיל חובה לתרום תרומה שנתית מטבע או שקל מינימום לכל יחיד וייתרם לטובת קרן זה.

לדעתי יש לקשר את יסוד הקרן הנ"ל לאסון הנורא שקרא לעם ישראל בהשמדת יהדות אירופה, גדוליה, גאוניה, צדיקיה, ישיבות גדולות, רבנות לומדי תורה, ובוודאי האסון הזה קירב את הגאולה. יש להמליץ את מאמר חז"ל "אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות בגוף", ששמה בארצות ההן הייתה נשמת האומה וכילו כל הנשמות שבגוף הנקרא ישראל ונשאר רק הגוף. ויש להנציח את חורבן יהדות אירופה והקמת מוסד כזה על שמם בוודאי הולם אותם ואת רוחם. גם יהדות העולם תשתתף יותר בהקמת מפעל זה באם ייקרא על שמות הקדושים. ואולי להכריז שאפשר להשתתף בהקמת חדרים על שם משפחות שנעקרו וייקרא

על שם המשפחה של התורם סכום כסף להקמת חדר. היהדות התורנית שמתאבלת על חורבן המקדש קרוב לאלפיים שנה, בוכה שנה שנה על חורבן בית תפארתנו מתפללת על: "והשב את העבודה לדביר ביתך וסדר העבודה לירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות".

מובן שאנו צריכים לראות את שיבת ישראל לארצנו כאות והקדמה לבניין מקדש ה'. שהרי ברור שאנו יהודים מאמינים לא ביקשנו רק על מלכות ישראל, צבא ישראל, עצמאות, מדינה משלנו, חכמינו קבעו את אבל העם ולא לחורבן הארץ, רק על חורבן המקדש. וע"כ יש לנו לראות את שיבת ציון לארצו כהכנה לשיבת השכינה לציון ואין אבלינו פסק עד הקמת מקדש ה'.

בתוך הקלחת של מאורעות גדולים אשר מתרחשים יום יום, למרות השמחה הגדולה לעמינו, שאפנו להשתחרר משעבוד מלכויות, אין לשכוח את העיקר, שבתורתנו הקדושה תופס מקום רחב, מקדש, קרבנות, תורת כוהנים, סדר קדשים, וחובה עלינו להתעסק בזה למעשה.

בכסף שיתאסף ע"י קרן המקדש יש להקים בית המדרש לתורת קדשים בשם "היכל הקדשים" (ע"ש הקדושים) שנוסף ללימודים הנזכרים לעיל עליהם לחקור את הבעיה של סנהדרין.

עכשיו, שהגענו לזמן הזה שהננו יושבים על אדמתנו בביתנו, ונזכה בעזרת שוכן השמיים לשכון לבטח בארצנו באין פחד מפני האויב, עלינו לבנות בית לשכינה. "ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלוקים יושב בתוך היריעה" (שמואל ב' פרק ז'). כי בעזרת ה' יתברך ננוח מכל אויבנו ונקים ארמונות לבנייני הממשלה ולמלכות ישראל, יש להקים בית לה' ואז "ואהי' עימך ואכריתה את כל אויבך מפניך ועשית לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ"...

ה"חזון איש" רבי אברהם ישעיהו קרליין זצוקללה"ה

נראה דכל שנכנס לצורך תיקון אינו כלל באיסור כניסה אפי' בטמא. שאיסור הכניסה כשהוא טמא, הוא מפני כבוד המקדש, ומראה שאינו נרתע מפני קדושתו. אבל כשנכנס לצורך תיקון אינו בכלל זה... ולפי זה, אפילו יש טהורים, ועבר טמא, ונכנס, אינו חייב. וכן משמע לשון "מצוה בטהורים"...

חזון איש, גליונות לחדושי רבנו חיים הלוי, הל' ביאת מקדש, פרק א

אפשר דבליכא כהן אחר לא העמידו חכמים דבריהם. לכן בזמן הזה אי איתיהב רשות להקריב קרבן פסח, אין לבטל בשביל שאין לנו כהן מיוחד. חזו"א, הל' פו"ר סי' ב'

הגאון רבי יחיאל מיכל טיקוצ'נסקי זצוק"ל
ראש ישיבת עץ חיים

בזמן שתהא ברשותינו לבנות בית תפילה במקום הקודש, בטרם ביאת המשיח, אפשר לדבר על בנין בית תפילה בהר הבית, לפני העזרה ולמקום החיל, ומקום כזה קל להגביל את גבולו. וכשתהיה לנו הרשות והרשיון, ותהא הנפש כסופה לבית תפילה שכזה, בהסכמת ראשי התורה, יהא דרוש להעמיד משמרות שלא יכנסו לשם אלא הטבולים במקוה טהורים מטומאה היוצאה מגוף. ובית תפילה שכזה, לו יהא אפילו בהר הבית, מכש"כ לכשנזכה להקים מזבח ולהקריב עליו קרבן ציבור, תהא זאת מן הסגולה לתקומת יעודנו ולבנין בית קדשנו ותפארתנו ולהופעת הגואל אשר יגאל את ישראל גאולה שלימה בחומר וברוח.

גם טרם יבנה הבית, יש מקום לדון באפשרות בנין המזבח לעבודת הקרבנות, דפסקינן כר' יהושע מקריבין אע"פ שאין בית.

מתלמידי הגאון רבנו חיים מוואלזין זצ"ל סיפרו שרבנו הגדול הגר"א זל"ה אמר שבאם יזכנו ה' להעלות קרבן תמיד, תושע יהודה וכו'. עיר הקודש והמקדש, ח"ה פ"א, ד-ה

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל
בעל "קובץ תשובות" ו"הערות" עמ"ס הש"ס

יש מצות עשה של בנין בית המקדש. "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכו". אף שהקב"ה אמר "לי הכסף ולי הזהב" (חגי, ב, ח), ואין לו צורך בכך. אבל כל זה הוא נסיון לדעת כמה אהבה יש לישראל אליו, וכמה רוצים באמת בזה.

דברי אגדה, פר' תרומה

השיב מו"ח שליט"א דבימות המשיח ודאי דלא ידחפו אחד את רעהו, ויחזור הדבר לקדמותו. והוסיף מו"ח שליט"א דלא תקשי למה הביא הרמב"ם להלכה את דין הפייסות, גם לתרומת הדשן, דהרי נפקא מינא לזמן הזה דמקריבין אעפ"י שאין בית. עכ"ד מו"ח שליט"א.

ואפשר גם לתרץ באנפא אחרנא עפי"ד הקרן אורה מנחות (דף ס"ה ד"ה משנה בא השמש, וז"ל) ונראה דלא היו עושים זה הפרסום אלא בבית (שני) שצצו האפיקורסין, ולא דנה הוא. והרמב"ם כתב לעל הני דמתניתין משמע דדינא הכי גם כשיבנה בית המקדש במהר בימינו, ולכאורה לא יצטרכו לזו כמאמר הכתוב וברותי כו'. אבל נודע דרכו ז"ל כי כתב הלכותיו בכל עת שיבנה, ואולי לא יתבערו עדיין וכו', על כן כתב מנהג הקדום. וכן כתב בהלכות פרה גבי הא דמטמאין את היו הכהן העושה את הפרה מפני הצדוקים וכו'. יעויין שם. הרי, שהרמב"ם כתב הלכות גם לאפשרות שיבנה הבית ועדיין יהיו בזמן הראשון של בניינו אפיקורסים בעולם, ואז עדיין יהיה הפייס.

וכשאני שמעתי מפיו ענין הפיס, אמר שענין הפיס ברמב"ם נאמר אם ירצו בימינו להקריב קרבנות אף שאין בית.

אגרות הגר"י זילברשטיין חתן הגר"י ש. משמר הלוי, יומא, סי' קיח

על פי מרן שליט"א לכתחילה חובה דווקא על החיילים שומרי המצות לקבל את תפקידי הסיורים המבצעיים שנעשים על הר הבית, משום שהם ידעו ויקפידו על שמירת ההלכות החמורות הקשורות בכניסה למקום המקדש והר הבית, ויקיימו באופן שלם יותר את מצוות מורא מקדש, וידעו שלא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שציווה על יראתו.

הגר"א שרמן על דעת הגר"י ש אלישיב

בנין בית המקדש קודם למלכות בית דוד

מג

הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצוק"ל
בעל "אבן ישראל" וראב"ד ק"ק העדה החרדית

הנני לעורר ולעודד את הרה"ח מו"ה... שליט"א אשר הקים מפעל מיוחד במינו אשר נלמדים בו הלכות עשיית בגדי כהונה וגם עשייתן באופן מעשי, והוא דבר נחוץ מאוד... בואו ונחזיק טובה להרה"ח הנ"ל אשר הקים מפעל מיוחד זה ומצווה רבה לתומכו בכל מה שאפשר. ישראל יעקב פישר.

כניסה להר הבית בזמן הזה. מה ששאל מע"כ דנראה לו דלענין כניסה להר הבית אחרי טבילה במקוה, דלא יהני בזמן הזה, כיון שגזרו חז"ל על ע"ה... לדעתי אין לחוש לזה. שו"ת אבן ישראל, חלק ט', סי' קס"ג

מרחן הרב ישראל יעקב פישר שליט"א אשר האיר עינינו הלכה למעשה בכל מה שהזקקנו לו, וגם עודדנו בכתב ידו בכדי להרחיב את ישיבתנו ולהגדיל תורת והלכות בית מקדשנו מהלכה עד הלכה למעשה. ו... לדרוש בשבת בין קבלת שבת ומעריב בענין מצות בנין בית המקדש והקרבת קרבנות בזמן הזה, בבית מדרשו "זכרון משה", במעמדו ובנוכחותו. תורת הבית, ח"א, עמ' ה-ו

מיד בשחרור הר הבית בשנת תשכ"ז היה עלינו לפרק את המבנים הערביים ממקום מקדשנו, לבנות מזבח ולהתחיל בהקרבת קרבנות. בעשייתנו זאת מיד היינו נושעים. זכרון אלימלך, אדר תשע"ו

הגאון רבי אברהם יעקב זלזניק זצוק"ל
ראש ישיבת עץ חיים וחבר מועצת

אמנם, בעיקר הדבר, אין מכלל זה איסור דחיית המצות עשה דאורייתא לבנות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, כמש"כ הרמב"ם בריש הל' בית הבחירה. ומסתבר דה"ה לבנות מזבח לבד, אם אפשר לבנותו, כדי להקריב עליו קרבנות. והיינו להשיטה דגם כהיום אם יש מזבח לבד, מותר להקריב עליו, וזה תלוי במח' הרמב"ם והראב"ד ובביאורים שבדבריהם, ודאי מחוייבים בזה.

ואף אם נאמר דהמצוה לבנות בית המקדש הוא רק באפשר לבנות כל המקדש

כולו, אבל הרי עכ"פ בקרבנות אנו מחוייבים. אלא דלפי המציאות א"א. אבל אם אפשר לבנות מזבח ולהקריב עליו, ודאי חייבים, מצד חיוב הקרבנות, וכמו דחייבים בכל שאר מצות התורה להכין הכל כדי לקיים המצוות...

כמו שבנו ב' בתי המקדש שהיו אע"פ שידע שלמה (כמ"ש בזהר הנ"ל) דכוונת השי"ת היא למקדש ה' כוננו ידיך, מ"מ כל זמן שעדיין לא ירד לנו הבנין ההוא, יש עלינו מצוה לבנותו.

מוריה, י"ג, ז-ט

עלינו לשבח	תנח
<p>עוד לפני שהשבתי על עצם השאלה, אמרתי לגבאי שיחשוב האם נהג כשורה בכך שלא ביטח את ספר התורה. (אם הארון לא היה נעול כדבעי, הגבאי צריך לשלם - מכיסו - את מלוא המחיר, והארכנו בכך במקום אחר).</p> <p>דעתי היתה שאפשר לשקר במקרה כזה, וגם גיסי, הגר"ח קניבסקי, הסכים לכך, שכן יש לחשוש שהידיעה על הנגיבה תביא את האשה לידי פיקוח נפש, אלא שבינתיים הצביע הגר"ח בדרך אגב על סיפור מעניין במסכת שמחות.</p>	<p>הגר"ח קניבסקי שליט"א: בכוחה של הקפת הר הבית למלט את האדם מכל הצרות</p>
<p>הקפת הר הבית כמגלה לציאת ספר תורה שאבד</p>	
<p>המשנה מספרת שם, בפרק ששי, על אחד התנאים שאבד לו ספר תורה יקר-ערך, ועלה להר הבית והקיפו, ולא זו משם עד שהודיעו לו שהספר נמצא, שכן כאשר בנה שלמה המלך את בית המקדש, בָּנָאוּ על תנאי זה שכל מי שיש לו צרה יבוא ויתפלל עליה, והקב"ה יענה לו.</p> <p>וכך מספרת שם המשנה: "מי שאבד אבדה, אומר לו, השוכן בבית הזה יתן לבלב מי שמצאה ויחזירה לך מיד. מעשה באלעזר בן חנניה שאבד לו ספר תורה שלו, לקוחה במאה מנה, ועלה והקיף (את הר הבית) ולא זו משם עד שבאו ואמרו לו נמצא הספר תורה, שמתחילה לא בנאו שלמה אלא על תנאי שכל מי שיש לו צרה, יבוא ויתפלל עליה".</p>	
<p>לפני המעשה בספר התורה, מביאה המשנה מקרים נוספים שבהם הגיעה ישועה לאנשים שהקיפו את הר הבית, כמו 'האשה שחלתה בתה, והקיפה ולא זה משם עד שאמרו לה שנתרפאה הבת'.</p>	
<p>המשנה מוכיחה שם שההקפות והתפילות בהר הבית כוחן יפה לא רק ליחיד, אלא גם לציבור. וזה לשון המשנה בהמשך:</p> <p>"אין לי אלא ליחיד, לציבור מנין, תלמוד לומר וגם אל הנכרי אשר יבא) וגו' אשר תהיה לכל האדם; יכול אפילו מבקש בנין, אפילו מבקש נכסים, ולא טוב לו, ת"ל אשר תדע את לבבו, מה שטוב לו תן לו, כי אתה ידעת לבדך את לבב (כל בני האדם)", וכו'.</p>	
<p>גם בימינו</p>	
<p>הגר"ח קניבסקי למד מכאן על סגולה נפלאה שתועיל לכל אדם בעת צרה רח"ל בכוחה של סגולה זו של הקפת הר הבית, למלט את האדם מכל הצרות האופפות אותו. בדרך שבו אנו חיים, כאשר הצרות עברו למעלה-ראש, חשוב מאוד לדעת על סגולה כזו. שאלתי את גיסי, הרי המשנה מדברת בומן שבית המקדש היה קיים, ומי ערב לנו שעניין ההקפה הנ"ל פועל גם בתקופתנו, והשיבני שלמרות הכל יש בהקפת הר הבית משום סגולה.</p>	

"עלינו לשבח"
להגר"ח קניבסקי שליט"א
בעריכת הרמ"מ צורן הי"ו
ספר בראשית